

Työpoliittinen tutkimus

Nro 258

Hannu Niskanen, Ahti Laitinen

Tutkimus rikostaustan selvittämislain soveltamisesta

Turun yliopisto 2004

TYÖMINISTERIÖ
Helsinki 2004

ISBN 951-735-837-7
ISSN 0787 - 9458

ESIPUHE

Työpoliittinen tutkimus –sarjassa julkaistaan Turun yliopiston professorin Ahti Laitisen ja tutkija Hannu Niskasen tutkimus ”Rikostaustan selvittämislain soveltamisesta”. Tutkimuksen suunnitteluun ovat edellä mainittujen lisäksi osallistuneet rikostaustan selvittämislain lainvalmisteluun osallistuneet työministeriön, oikeusministeriön, Kunnallisen työmarkkinalaitoksen ja Oikeusrekisterikeskuksen edustajat. Työministeriöstä tutkimuksen seurantaryhmään kuuluivat vanhempi hallitussihteeri Päivi Kantanen ja työmarkkinaneuvos Päivi Järvinieniemi. Tutkimus kuuluu työpoliittiseen tutkimusohjelmaan (2003-2007).

Vuoden 2003 alusta tuli voimaan laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä ja tähän liittyvä rikosrekisterilain muutos. Laissa säädetään uudesta menettelystä, jolla lasten kanssa työskentelemään valittavien henkilöiden rikostaustaa voidaan selvittää. Menettely koskee vain tilanteita, joissa työ on luonteeltaan sellaista, että se mahdollistaa läheisen vuorovaikutuksen lapsen kanssa. Tavoitteena on vähentää lasten riskiä joutua seksuaalisesti hyväksikäytetyksi, väkivallan kohteeksi tai houkuteluksi huumausaineiden käyttöön. Laki edistää osaltaan lasten oikeutta turvalliseen kasvu- ja opiskelu-ympäristöön.

Rikostaustan selvittämisvelvollisia ovat työnantajat sekä yksityisellä että julkisella sektorilla silloin, kun työnantaja on palkkaamassa henkilön työskentelemään läheisessä vuorovaikutussuhteessa alaikäisten kanssa. Rikostaustan selvittämislain mukaan työnantajaan rinnastettavia rikostaustan selvittämisvelvollisia ovat siviilipalveluskeskus ja työvoimaviranomainen, joka tekee työharjoittelua, työelämävalmennusta tai työkokeilua koskevan sopimuksen. Lisäksi kunta, kuntayhtymä ja lääninhallitus ovat velvollisia selvittämään yksityisen sosiaali- tai terveystalouden tuottajan rikostaustan toimiluvan myöntämisen tai ottaessaan vastaan ilmoituksen toiminnan aloittamisesta taikka tehdessä sopimusta alaikäiselle annettavasta perhehoidosta.

Tässä tutkimusraportissa esitetään tulokset uuden rikostaustan selvittämismenettelyyn velvollisten tahojen kokemuksista ensimmäisen soveltamisvuoden ajalta uuden menettelyn käyttöönotosta, lain toimivuudesta ja soveltamiskäytännöistä sekä uuden lainsäädännön voimaantuloon liittyvästä tiedottamisesta ja ohjeistuksesta.

Tutkimuksessa ei ole selvitetty rikostaustan selvittämismenettelyn kohteena olleiden työn- tai viranhakijoiden, yksityisten sosiaali- ja terveystalouden tuottajien, siviilipalvelusta suorittavien työvoimapolitiittisen toimenpiteeseen osallistuvien henkilöiden tai perhehoitajien kokemuksia uudesta rikostaustan selvittämismenettelystä. Vuoden 2003 aikana Oikeusrekisterikeskus antoi yli 63 000 rikosrekisteriotetta.

Helsingissä maaliskuussa 2004

Päivi Kantanen
Vanhempi hallitussihteeri

Tiivistelmä

Vuoden 2003 alussa tuli voimaan laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) ja siihen liittyvä rikosrekisterilain muutos (505/2002). Lain mukaan työnantajan on selvitettävä lasten kanssa työskentelevien henkilöiden rikostausta tiettyjen rikosten osalta ennen työ sopimuksen tekemistä tai virkaan nimittämistä. Käsillä olevan tutkimuksen pääasiallisina tavoitteina oli kyselyn avulla selvittää: 1) lakia toiminnassaan soveltavien työnantajien käsityksiä lain toimivuudesta; 2) lain soveltamiskäytäntöjä; 3) käsityksiä uuden lainsäädännön voimaantuloon liittyvästä tiedottamisesta.

Kokoavasti voidaan todeta, että työnantajien suhtautuminen lakiin on varsin myönteistä. Noin puolet kyselyyn vastaajista arvioi, että lain avulla on onnistuttu estämään epäsovivien henkilöiden pääsy työskentelemään lasten kanssa hyvin tai ainakin melko hyvin. Vain 10 prosenttia työnantajista katsoi, että lailla ei ole ollut minkäänlaista vaikutusta. Avoimella kysymyksellä kysyttäessä lähes kaksi kolmasosa vastaajista ilmoitti vähintään yhden hyvän puolen lain sisällössä, kun huonoista puolista raportoi vain noin kymmenes työnantajista. Yli puolet vastaajista arvioi, että uudella menettelyllä ei ole ollut minkäänlaista vaikutusta työhönottoprosessin kestoon.

Tärkeimpinä lakia koskevinä tiedotusmuotoina pidetään joukkotiedotusvälineistä saatua tietoa sekä ministeriöiden suoria tiedotteita. Vastaukset vaihtelevat merkittävästi työnantajatyypin mukaan. Kysyttäessä sitä, mistä kyselyyn vastanneet työnantajat ilmoittavat saaneensa neuvoja rikosrekisteriotteen hankkimiseen ja käyttöön liittyvissä asioissa, vastaukset hajautuvat usean tahon kesken niin, että minkään informaatiolähteen suhteellinen osuus ei nouse kovin suureksi. Useimmin neuvoja ilmoitetaan saadun työministeriöstä (kirjallisesti, puhelimitse ja internet-sivujen kautta) ja kunnasta.

Suurin osa eli noin 64 prosenttia työnantajista on maininnut rikosrekisteriotteen esittämisvelvollisuudesta aina jo työn tai viran hakuilmoituksessa. Noin 30 prosenttia vastaajista on tiedottanut hakuilmoituksen lisäksi asiasta myös muulla tavalla hakumenettelyn yhteydessä. Kokonaisuutena otteiden käsittelyyn liittyviä käytäntöjä voidaan pitää varsin asianmukaisina, myös tietosuojan kannalta.

Työnantajat käyttivät apuna harkitessaan lasten kanssa työskentelemisen pysyväisluonteisuutta ja olennaisuutta (menettelyyn ryhtymiseen velvoittava peruste) viranomaisten julkaisemia työtehtäväluetteloita.

Tietyissä yhteyksissä on arveltu, että rikostaustan selvittämislain 2 § 3 momenttia (kieltäytymismahdollisuus työtehtävästä, johon edellytetään rikosrekisteriotteen esittämistä) saatettaisiin käyttää työvoimatoimistoissa ja siviilipalveluksessa tekosynä, joka mahdollistaisi epämieluisan työtehtävän välttämisen. Työtehtävästä kieltäytyminen po. lainkohdan perusteella on kuitenkin harvinaista. Ainoastaan kolme työnantajaa (7,5 prosenttia kaikista) ilmoitti kieltäytymisiä tapahtuneen toimipaikassaan. Lainkohtaa ei yleensäkään koeta ongelmalliseksi työnantajien tai niihin rinnastettavien työvoimatoimistojen keskuudessa eikä siviilipalveluskeskuksessa.

Edellä mainittujen tietojen lisäksi tutkimuksen yhteydessä hankittiin rikosrekisteritiedot kaikista niistä työnhakijoista, joilla oli rekisterissä olevia lain tarkoittamia rikoksia. Tiedot kattavat vuoden 2003, jolloin rikosrekisteriottehakemuksia tuli kaikkiaan 63.425 kappaletta. Sellaisia työnhakijoita, joilla rikosrekisterimerkintä löytyi, oli kaikkiaan 79.

Asiasanat: rikosrekisteri, lasten suojeleminen, rikostausta

Abstract

At the beginning of 2003 the law entitled *Act on Checking the Criminal Background of Persons Working with Children* (504/2002), and joint with it *Amendment of Act on Criminal Record* (505/2002) came into force. According to the law, an employer has the duty of checking the possible crimes of an applicant before a person's appointment to a job. The main target of the present study is to investigate by questionnaire: 1) the opinions and attitudes of employers about the functioning of the law; 2) the implementation of the law; 3) the ways to be used about informing the coming into force of the legislation.

In sum, the attitudes and opinions about the law are quite positive among employers. Approximately, one half of the respondents have considered that the law has managed well, or rather well at least, to prevent the recruiting of improper persons for work with children. In answering an open question, almost two-thirds of the respondents mentioned at least one positive feature in the law, whereas with respect to negative features only about one-tenth of the employers made a point. More than a half of the respondents considered that the law had no effect on the course of the recruiting procedure.

The most important forms for giving information about the law have been the media, and the direct communications of the ministries. The answers have varied, however, a lot among the employers. The answers to the question from what source the information has been obtained have been diverse. That is why the share of any possible source is not very high. Most often advice has been got from the Ministry of Labour (verbally, by phone or by the internet), and from the municipal administration.

The majority of the respondents (64 %) have already mentioned in their advertisement for the job the necessity of reporting any criminal record that the applicant might have. Again, approximately 30 per cent of the respondents have used additional methods for finding out about the record. In all, finding out about criminal records can be seen as fulfilling the norms of data protection.

The employers utilize the lists of jobs published by the authorities when considering how permanent or essential the jobs with children are.

Certain comments have, indeed, been made that the law (2 § 3 sub-section) would offer the possibility for applicants who are doing their alternative service to military service of refusing jobs even if he has no record. Refusing on these grounds is, however, exceptional. Only three employers (7.5 per cent of the respondents) answered that this has sometimes occurred. This section of the law has not been considered as a problematic one among the employers or among the comparable organizations that are labor force bureaus and the Center of Civilian Service.

Besides all this, during the study the criminal records of those applicants who have an entry in criminal records was collected. The data covers the year 2003, when the total number of applied criminal records was 63,425. The numbers of applicants who had a criminal record was 79.

Key words: criminal record register, protection of children, criminal background of an employee

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	9
I RIKOSTAUSTAN SELVITTÄMISLAIN SOVELTAMINEN	11
1. Johdanto	11
2. Työnantajille tehdyt kyselytutkimukset	11
3. Työn- ja viranhakijoiden hyväksyminen ja hylkääminen rikosrekisteriotteen perusteella; hakijoiden hylkääminen ennen lain voimaantuloa	16
4. Mielipiteet laista ja sen soveltamisesta	18
5. Lakiin liittyvä tiedottaminen ja opastus	25
6. Menettely rikosrekisteriotteita pyydettyä ja käsiteltäessä; tietosuojakysymykset	26
7. Menettelyn soveltamisala	29
8. Työvoimapolitiisesta toimenpiteestä kieltäytyminen rikostaustan selvittämislain 2§ 3 momentin perusteella	31
2. TYÖNHAKIJOIDEN TOIMITTAMAT RIKOSREKISTERIOTTEET	33
1. Tausta	33
2. Rikoksiin syyllistyminen	36
3. Ulkomaalaiset	40
4. Tuomiot	41
3. YHTEENVETO	45
Liite: Kyselylomake	49

JOHDANTO

Vuoden 2003 alussa tuli voimaan laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) ja laki rikosrekisterilain 6 ja 7 §:n muuttamisesta (505/2002). Uusi menettely rikostaustan selvittämisestä antaa mahdollisuuden työnantajille ja viranomaisille tietyin edellytyksin selvittää lasten kanssa työskentelemään valittavien henkilöiden rikostaustaa. Tavoitteena on vähentää lasten riskiä joutua seksuaalisesti hyväksikäytetyksi, väkivallan kohteeksi tai houkutelluksi huumausaineiden käyttöön. Laki edistää osaltaan lasten oikeutta turvalliseen kasvu- ja opiskeluympäristöön.

Lain mukaan työnantajan on selvitettävä lasten kanssa työskentelevien henkilöiden rikostausta tiettyjen rikosten osalta ennen työsopimuksen tekemistä tai virkaan nimittämistä. Selvitys on tehtävä, mikäli työhön *pysyväisluontoisesti ja olennaisesti kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa*. Mikäli työ- tai virkasuhde kestää vuoden aikana enintään kolme kuukautta, ei rikostaustan selvittämisoikeutta eikä -velvollisuutta kuitenkaan ole. Selvitys tapahtuu siten, että työn- tai viranhakija pyytää Oikeusrekisterikeskuksesta rikosrekisteriotteen ja esittää sen työnantajalle. Otteeseen merkitään seuraavat rikokset:

- 1) lapsen kohdistuvat rikokset
- 2) seksuaalirikokset
- 3) väkivaltarikokset ja
- 4) huumausainerikokset

Rikostaustan selvittämismenettely koskee vain tilanteita, joissa työ on luonteeltaan sellaista, että se mahdollistaa läheisen vuorovaikutuksen lapsen kanssa. Lain nojalla yksityinen henkilö saa maksutta itseään koskevia tietoja rikosrekisteristä, kun hänet on tarkoitettu valita työskentelemään lasten kanssa. Rikostaustan selvittämismenettely mahdollistaa henkilön rikostaustan selvittämisen seuraavissa tilanteissa:

- palvelussuhteeseen otettaessa (työ- tai virkasuhde)
- haettaessa toimilupaa tai toteutettaessa ilmoitusvelvollisuutta yksityisten sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamiseen
- valmisteltaessa perhehoidon toimeksiantosopimusta alaikäiselle annettavasta perhehoidosta
- määrätessä henkilö suorittamaan siviilipalvelusta
- tehtäessä sopimusta työharjoittelusta, työelämävalmennuksesta ja työkokeilusta.

Vuoden 2003 loppuun mennessä oikeusrekisterikeskuksesta oli pyydetty 63.425 rikosrekisteriotetta. Määrä ylittää selvästi ennen lain voimaantuloa tehdyt arviot.

Käsillä olevan tutkimuksen pääasiallisina tavoitteina on selvittää:

- 1) lakia toiminnassaan soveltavien työnantajien käsityksiä lain toimivuudesta
- 2) lain soveltamiskäytäntöjä
- 3) käsityksiä uuden lainsäädännön voimaantuloon liittyvästä tiedottamisesta

Tutkimusta suunniteltaessa tutkimustavoitteet muotoiltiin tarkemmiksi tutkimusongelmiksi seuraavasti:

- 1) Onko lain keskeisin tavoite eli estää "sopimattomien" henkilöiden hakeutuminen ja pääsy työskentelemään lasten kanssa saavutettu?
- 2) Miten lain vaatimaa menettelyä on osattu soveltaa?
- 3) Miten työnantajat ovat tulkinneet rikostaustan selvittämismenettelyn edellytyksenä olevaa "pysyväisluonteisesti ja olennaisesti" vaatimusta ja miten tässä tulkinnassa on saatu neuvoja ja apua viranomaisilta?
- 4) Kuinka työvoimaviranomaiset ovat ottaneet vastaan uuden velvollisuuden selvittää henkilön rikostausta ennen sopimuksen tekemistä työelämävalmennuksesta, -harjoittelusta tai -kokeilusta?
- 5) Miten siviilipalveluskeskus on hoitanut lain edellyttämän tehtävän selvittää palvelusvelvollisen rikostausta ennen tämän määrittämistä sellaiseen palveluspaikkaan, jossa työskennellään lasten kanssa?
- 6) Onko rikostaustan selvittämislaisissa annettu oikeus siviilipalvelusvelvolliselle tai työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen osallistuvalla kieltäytyä rikostaustan selvittämismenettelyn piiriin kuuluvista tehtävistä aiheuttanut ongelmia lain soveltamisessa?
- 7) Miten laista on tiedotettu?
- 8) Mitä puutteita lainsäädännössä tuntuisi olevan?

Tutkimus toteutettiin työnantajille suunnatun kyselytutkimuksen muodossa. Tämän tutkimusvaiheen tulokset esitellään pääluvussa 1. Luvun on kirjoittanut tutkija Hannu Niskanen. Edellä lueteltujen tutkimusongelmien lisäksi päätettiin tutkimuksen alkuvaiheessa vielä analysoida tarkemmin niitä rikosrekisteriotteita, joissa on ollut merkintä rikostaustan selvittämislaisissa mainituista rikoksista. Nämä tutkimustiedot esitetään professori Ahti Laitisen kirjoittamassa toisessa pääluvussa.

I RIKOSTAUSTAN SELVITTÄMISLAIN SOVELTAMINEN

1. Johdanto

Tässä pääluvussa esitetään työnantajille tehdyn kyselytutkimuksen pääasialliset tulokset. Aluksi esitetään tiedot kyselyn otantamenetelmästä, kyselyyn vastanneista työnantajista ja työntekijöiden karsinnasta rikosrekisteriotteiden perusteella. Tämän jälkeen tarkastellaan työnantajien mielipiteitä lain sisällöstä ja sen soveltamismenettelystä. Viidennessä luvussa tarkastellaan lain voimaantuloon ja soveltamiseen liittyvää tiedotusta sekä lain soveltamista koskevaa ohjeistusta. Kuudennessa luvussa paneudutaan rikosrekisteriotteiden käsittelyyn ja tietosuojakysymyksiin. Seitsemännessä luvussa on kyse lain soveltamisalaan liittyvistä seikoista. Viimeisessä, kahdeksannessa luvussa tarkastellaan vielä työnhakijoiden mahdollisia väärinkäytöksiä heidän asioidessaan työvoimatoimistoissa ja Siviilipalveluskeskuksessa.

2. Työnantajille tehdyt kyselytutkimukset

Työnantajille suunnattu kysely toteutettiin postikyselyinä syyskuun alussa 2003. Kyselylomake lähetettiin yhteensä 411 työnantajalle. Kysely kohdistettiin *kuntien koulu- ja sosiaalitoimelle, evankelis-luterilaisille seurakunnille, työvoimatoimistoille, sairaaloille ja siviilipalveluskeskukselle*. Maamme suuren kuntamäärän vuoksi oli otoksen määrääminen välttämätöntä. Otos pyrittiin samaan edustavaksi sekä alueellisesti että kuntien koon mukaan. Koulu- ja sosiaalitoimen viranomaiset, seurakunnat ja työvoimatoimistot valittiin otokseen siten, että jokaisesta maamme viidestä läänistä (Ahvenanmaata ei sisällytetty tutkimuksen piiriin) valittiin kunnan koon perusteella vaihteleva osuus kunnista, joiden em. viranomaisille lomake lähetettiin. Valinta tapahtui seuraavasti:

Yli 50.000 asukkaan kunnista valittiin 100 %;
20.000 - 50.000 asukkaan kunnista 50 %;
10.000 - 20.000 asukkaan kunnista 50 %;
5.000 - 10.000 asukkaan kunnista 20 % ja
alle 5.000 asukkaan kunnista valittiin 10%.

Tällä tavoin tutkimukseen valikoitui yhteensä 103 kuntaa, siis hieman alle 25 prosenttia maamme kaikista kunnista. Työvoimatoimistoille lähetettäviä lomakkeita kertyi vain 86 kappaletta, koska osalla toimistoista toiminta-alue oli kahden tai useammankin otokseen kuuluvan kunnan kattama. Sairaaloita valittiin tutkimukseen 15 kappaletta eri puolilta maata. Mukana on yliopistollisten keskussairaaloiden, keskussairaaloiden ja alueellisten sairaaloiden lastenosastoja sekä lasten- ja nuorten psykiatrisia osastoja.

Lomakkeita palautettiin syksyn kuluessa 215 lomaketta, jolloin vastausprosentti on 52,3. Prosenttia ei sinänsä voida pitää korkeana, toisaalta se on selvästi korkeampi kuin useissa viime aikoina toteutetuissa postikyselyissä. Tilastollisten johtopäätösten tekoon aineisto on täysin riittävä.

Taulukoissa 1 esitetään tietoja kyselyyn vastanneista työnantajista. Taulukossa 1 tarkastellaan kyselyyn vastanneiden osuutta eri työnantajaryhmissä. Ahkerimpia vastaajia ovat olleet koulutoimi ja seurakunnat, pienin vastausprosentti on sosiaalitoimella. Tärkeintä on se, että jokaisen työnantajaryhmän edustus palautettujen lomakkeiden joukossa on riittävä.

Taulukko 1. *Kyselyyn vastanneet työnantajaryhmittäin*

N=216

Työnantaja	Kyselylomakkeita palautettu	Kyselyyn vastanneiden osuus (%)
Koulutoimi	66	64,1
Seurakunnat	60	58,3
Sairaalat	7	46,7
Työvoimatoimistot	40	46,5
Sosiaalitoimi	42	40,8
Siviilipalveluskeskus	1	100,0

Taulukossa 2 esitetään tietoja siitä, kuinka kyselyyn vastanneet työnantajat jakautuvat alueellisesti. Läänikohtaiset osuudet vastaavat hyvin sekä maamme kaikkien kuntien että otokseen alunperin sisältyneiden kuntien maantieteellistä jakautumista.

Taulukko 2. *Kyselyyn vastanneiden työnantajien maantieteellinen sijainti*

N=213

Lääni	f	%
Etelä-Suomen lääni	53	24,9
Länsi-Suomen lääni	88	41,3
Itä-Suomen lääni	34	16,0
Oulun lääni	28	13,1
Lapin lääni	10	4,7

Taulukossa 3 vastaajat on jaoteltu sijaintipaikkakunnan koon perusteella viiteen ryhmään. Kaikki kuntakokoluokat ovat aineistossa hyvin edustettuna.

Taulukko 3. *Kyselyyn vastanneiden työnantajien sijaintipaikkakunnan koko*

N=215

Paikkakunnan koko	f	%
Yli 50.000 asukasta	37	17,2
20.000 - 50.000 asukasta	43	20,0
10.000 - 20.000 asukasta	54	25,1
5.000 - 10.000 asukasta	35	16,3
alle 5.000 asukasta	46	21,4

Kyselyssä haluttiin kartoittaa myös lomakkeen täyttäneen henkilön iän, sukupuolen ja virka-aseman mahdollista vaikutusta vastauksiin. Taulukoissa 4-6 on esitetty kyseisten taustamuuttujien jakautuminen aineistossa.

Kyselyyn vastanneet henkilöt ovat melko iäkkäitä. Tästä syystä ikäluokat on määritetty normaalista poikkeavalla tavalla (taulukko 4). Yli 50-vuotiaiden osuus on aineistossa 51,4 prosenttia. Sukupuolen mukainen jakauma on varsin tasainen (taulukko 5): naisia ja miehiä on lomakkeen täyttäneiden henkilöiden joukossa käytännössä yhtä paljon. Taulukosta 6 puolestaan havaitaan, että valtaosa (noin 80 prosenttia) kyselyyn vastanneista työskentelee johtavassa asemassa yksikössään.

Taulukko 4. *Lomakkeen täyttäneen henkilön ikä*

N=210

Ikä	f	%
Alle 40 vuotta	22	10,5
40-50 vuotta	80	38,1
Yli 50 vuotta	108	51,4

Taulukko 5. *Lomakkeen täyttäneen henkilön sukupuoli*

N=214

Sukupuoli	f	%
Nainen	108	50,5
Mies	106	49,5

Taulukko 6. *Lomakkeen täyttäneen henkilön virka-asema*

N=212

Virka-asema	f	%
Johtava	169	79,7
Ei johtava	43	20,3

Taulukoissa 7-11 esitetään vielä tietoja rikostaustan selvitysmenettelyiden määristä. Kahdessa ensimmäisessä taulukossa on kyse selvitysmenettelyistä koulu- ja sosiaalitoimissa, seurakunnissa ja sairaaloissa. Sekä vakituisten että määräaikaisten työ- ja virkasuhteiden hakumenettelyissä ovat luokat 0 kappaletta ja 1-5 kappaletta frekvensseiltään suurimmat. Selvitysmenettelyiden määrä vaihtelee loogisesti siten, että asukasluvultaan suurissa kunnissa menettelyjä on tehty enemmän kuin pienissä kunnissa. Työnantajatyypeittäin selvitysmenettelyiden määrä puolestaan vaihtelee siten, että koulutoimissa on tehty keskimääräistä enemmän menettelyjä, kun seurakunnissa ja sairaaloissa menettelyä on sovellettu selvästi keskimääräistä vähemmän. On huomattava, että tässä on kyse pelkästään aineiston sisäisestä ominaisuudesta, joka esitetään myöhemmin esitettävien tarkastelujen pohjaksi. Tässä esitetyistä ei siis voi tehdä johtopäätöksiä esimerkiksi siitä, ryhdytäänkö selvitysmenettelyyn toisissa viranomaisissa herkemmin kuin toisissa.

Taulukko 7. *Selvitysmenettelyiden määrä toimipaikassa/ yksikössä: vakituiset työ- ja virkasuhteet*

N=173

Menettelyjen lukumäärä	f	%
0	54	31,3
1-5	70	40,5
6-10	22	12,7
11-20	13	7,5
21-40	4	2,3
yli 40	10	5,8

Taulukko 8. *Selvitysmenettelyiden määrä toimipaikassa/ yksikössä: määräaikaiset virka- ja työsuhteet*

N=174

Menettelyjen lukumäärä	f	%
0	45	25,9
1-5	62	35,6
6-10	22	12,6
11-20	16	9,2
21-40	11	6,3
yli 40	18	10,3

Taulukoissa 9-11 on kyse rikostaustan selvitysmenettelyistä työvoimatoimistoissa. Menettelyä on aineistoon sisältyvissä toimistoissa (ks. huomautus edellisessä kappaleessa) sovellettu enemmän työelämävalmennuksen ja työharjoittelun kuin työkoikeilun yhteydessä. Taulukoihin

sisältymättömänä tietona mainittakoon, että siviilipalvelukseen määräämistä koskevassa menettelyssä oli vuoden loppuun mennessä tehty noin 1.200 selvitysmenettelyä.

Taulukko 9. *Selvitysmenettelyiden määrä toimipaikassa/ yksikössä: työelämävalmennusta koskevan sopimuksen yhteydessä*

N=41

Menettelyjen lukumäärä	f	%
0	6	14,7
1-5	15	36,6
6-10	3	7,3
11-20	8	19,5
21-40	1	2,4
yli 40	8	19,5

Taulukko 10. *Selvitysmenettelyiden määrä toimipaikassa/ yksikössä: työharjoittelua koskevan sopimuksen yhteydessä*

N=39

Menettelyjen lukumäärä	f	%
0	4	10,3
1-5	8	20,5
6-10	5	12,8
11-20	8	20,5
21-40	4	10,3
yli 40	10	25,6

Taulukko 11. *Selvitysmenettelyiden määrä toimipaikassa/ yksikössä: työkokeilua koskevan sopimuksen yhteydessä*

N=40

Menettelyjen lukumäärä	f	%
0	20	50,0
1-5	13	32,5
6-10	1	2,5
11-20	2	5,0
21-40	3	7,5
yli 40	1	2,5

Tutkimusprojektin seurantaryhmän palaverissa 18.8.2003 esitettiin, että olisi hyvä saada tietoja myös siitä, miten lakiin on suhtauduttu lastenhoitoyhdistyksissä ja urheiluseuroissa. Tämän lisäksi haluttiin tutkia sitä, kuinka monessa tapauksessa työn- tai viranhakija on otettu palvelukseen rikosrekisteriotteesta olleesta merkinnästä huolimatta. Näiden kommenttien perusteella päätettiin suorittaa täydentävä kysely, jossa käytettiin alkuperäiseen kyselyyn verrattuna selvästi supistettua lomaketta. Näitä lomakkeita lähetettiin satunnaisesti valituille Mannerheimin lastensuojeluliiton paikallisyhdistyksille, paikallisille 4-H -yhdistyksille ja urheiluseuroille, 20 kappaletta kullekin ryhmälle. Lisäksi lomake lähetettiin 25 sellaiselle työnantajalle, joihin liittyi myönteinen rikosrekisteriote, mutta jotka eivät sisältyneet syyskuussa tehtyyn pääasialliseen kyselyyn. Kyseisten työnantajien tiedot saatiin Oikeusrekisterikeskuksesta. Lomakkeita lähetettiin täten yhteensä 85 kappaletta ja syksyn kuluessa niistä palautui 48. Vastausprosentti on tällöin 56,5. Täydentävien kyselyiden tuottamia tuloksia käsitellään ainoastaan luvussa 3 (työn- ja viranhakijoiden hyväksyminen ja hylkääminen rikosrekisteriotteen perusteella) sekä luvussa 4 (lain sisällön ja sen soveltamisen menetelyn hyviä ja huonoja puolia koskeva osuus). Tulosten analysoinnissa ja esityksessä on käytetty suoria jakaumia ja ristiintaulukoita. Ainoana varsinaisena tilastomatemaattisena menetelmänä on hyödynnetty chi-neliötestiä.¹

3. Työn- ja viranhakijoiden hyväksyminen ja hylkääminen rikosrekisteriotteen perusteella; hakijoiden hylkääminen ennen lain voimaantuloa

Tässä luvussa tarkastellaan ensin sitä, kuinka usein työn- ja viranhakijoita on hyväksytty ja hylätty niissä tapauksissa, joissa rikosrekisteriotteesta on ollut maininta rikostaustan selvittämislaisissa mainitusta rikoksesta (ns. "myönteinen rikosrekisteriote"). Pääkysely lähetettiin 24 sellaiselle työnantajalle, joiden hakumenettelyissä oli esiintynyt tällaisia myönteisiä otteita. Taulukosta 12 selviää, että vain kahdeksan tällaista työnantajaa ilmoitti asiasta palauttamassaan lomakkeessa.

---

¹ Chi-neliö (χ^2) -testiä käytetään tilastollisten yhteyksien havaitsemiseen muuttujien välillä. Saattaa nimittäin olla, että ristiintaulukoitujen muuttujien välillä prosenttijakaumien tarkastelun perusteella ilmenevää tilastollista yhteyttä ei todellisuudessa ole olemassa, vaan tämä yhteys on syntynyt ns. otantasattuman vaikutuksesta. Chi-neliö -testillä voidaan laskea, kuinka todennäköistä on, että tilastollista yhteisvaihtelua muuttujien välillä ei esiinny. Mikäli tämä erehtymistodennäköisyys on yli 5 %, on kyse otantasattuman aiheuttamasta yhteisvaihtelusta: muuttujat eivät ole tilastollisessa yhteydessä keskenään, vaikka ristiintaulukoinnin perusteella alustavasti siltä näyttäisikin.

Keskeisiä chi-neliö -testissä käytettäviä suureita ovat chi-neliön arvo ja vapausasteiden lukumäärä, joka ilmoittaa, kuinka monta lukua voidaan valita täysin vapaasti taulukon sisälle ja silti saada reunaajakaumat toteutumaan. Molempien suureiden arvot on tapana ilmoittaa testitulosten yhteydessä, sillä edellä mainittu erehtymistodennäköisyys lasketaan näiden arvojen perusteella. Tuloksia luettaessa olennaisinta on kuitenkin kiinnittää huomio nimenomaan erehtymistodennäköisyyden suuruuteen.

Käsillä olevassa tutkimuksessa on noudatettu yleisesti käytössä olevaa esitystapaa, jossa chi-neliön arvon yhteydessä ilmoitetaan merkitsevyystaso tähtisymboleilla ja omassa sarakeessaan vapausasteiden lukumäärä, jota ilmaistaan lyhenteellä df (degrees of freedom). Mikäli chi-neliön arvoa seuraa kolme tähteä (***) , on tilastollinen yhteys erittäin merkitsevä. Toisin sanoen erehtymistodennäköisyys sille, että tilastollista yhteyttä ei olekaan olemassa, on enintään 0,1 % eli yhteys on olemassa yli 99,9 % todennäköisyydellä. Kaksi tähteä (**) tarkoittaa, että muuttujien yhteys on tilastollisesti merkitsevä, jolloin erehtymistodennäköisyys on enintään 1 % mutta yli 0,1 %. Yksi tähti (*) puolestaan osoittaa erehtymistodennäköisyyden olevan enintään 5 % mutta yli 1 %, jolloin tilastollisen yhteyden sanotaan olevan melkein merkitsevä.

Chi-neliö -testi siis kertoo pelkästään todennäköisyyden sille, että yhteisvaihtelu on olemassa. Tilastollisen vaikutussuhteen suuruudesta sen perusteella ei sitä vastoin voi tehdä päätelmiä, vaan tällöin on tarkasteltava selitettävän muuttujan vaihtelua eri selittävien muuttujien ryhmissä.

Tutkimuksen tekovaiheessa oli näiden edellä mainitun 24 työnantajan lisäksi 28 sellaista työnantajaa, joihin liittyi myönteinen ote. Kolmen työnantajan osoitetta ei kuitenkaan kyetty selvittämään Oikeusrekisterikeskuksen toimittamien hakemusjäljennösten perusteella. Edellä esitetyn mukaisesti lähetettiin näin ollen 25 työnantajalle täydentävä kysely. Näistä vain viisi ilmoitti rikosrekisteriotteesta olleesta merkinnästä. Lomakkeen palauttaneiden työnantajien määrä on kuitenkin todellisuudessa suurempi, kaiken kaikkiaan 11 kappaletta. Asia käy ilmi siitä, että palautettujen lomakkeiden joukossa oli kuusi lomaketta, joissa työnantajatyypiksi oli merkitty muu kuin lastenhoitoyhdistys tai urheiluseura. Tämän perusteella voidaan esittää oletus, että myös pääkyselyyn vastanneiden joukossa on todennäköisesti työnantajia, jotka eivät ole halunneet merkitä lomakkeeseen mainintaa myönteisestä otteesta. Syynä tällaiseen menettelyyn saattaa olla asian kokeminen tavalla tai toisella araksi. Voi myös olla, että kyseisiä otteita ei loppujen lopuksi ole esitetty työnantajille. Joka tapauksessa tämän ilmiön vuoksi tässä esitetyt tiedot myönteisen otteen antaneiden hakijoiden palkkaamisesta jäävät jossain määrin epätäydelliseksi.

Taulukko 12. *Merkintä rikoksesta rikosrekisteriotteesta: pääkysely*

N=216

Merkitä	f	%
Kyllä	8	3,7
Ei	208	96,3

Kaiken kaikkiaan työnantajia, jotka ilmoittivat hakumenettelyissään esiintyneestä myönteisestä otteesta, on siis 13 kappaletta. Alla olevasta taulukosta ilmenee, että neljä vastaajaa ilmoittaa hyväksyneensä työn- tai viranhakijan tämän rikosrekisteriotteesta olleesta merkinnästä huolimatta.

Taulukko 13. *Työn- tai viranhakijan hyväksyminen tehtävään rikosrekisterimerkinnästä huolimatta*

N=13

Hyväksytty	f	%
Kyllä	4	28,6
Ei	9	71,4

Vastaajilta tiedusteltiin myös perustetta sille, miksi myönteisen otteen esittänyt hakija oli otettu palvelukseen. Perusteluissa viitattiin ennen kaikkea siihen, että henkilö oli aiemmin ollut palveluksessa ko. työpaikassa sekä tekojen lievyyteen.

Taulukossa 14 esitetään tiedot siitä, kuinka usein kyselyyn vastanneet työnantajat ilmoittavat hylänneensä työn- ja viranhakijoita rikostaustatietojen tai -epäilyjen perusteella ennen po. lain voimaan tuloa. Taulukkoon sisältyvät pääkyselyyn vastanneet työnantajat, täydentävään kyselyyn vastanneiden joukossa ei tällaisia hylkäämisiä ollut tapahtunut. Tulos osoittaa, että asiaan on

luonnollisesti kiinnitetty huomiota aiemminkin: 1/8 työnantajista vastasi myöntävästi kysymykseen.

Vastaus vaihtelee tilastollisesti merkitsevällä tavalla sen mukaan, onko toimipaikassa esiintynyt myönteisiä rikosrekisteriotteita lain voimaantulon jälkeen (taulukko 15, chi-neliön arvo 4,667*, df 1). Peräti 37,5 prosenttia niistä työnantajista, joiden hakumenettelyissä oli esiintynyt myönteinen ote, ilmoittaa hylänneensä hakijoita jo ennen lain voimaantuloa rikostaustatietojen tai -epäilyjen perusteella.

Taulukko 14. *Hakijoiden hylkääminen ennen lain voimaantuloa rikostaustatietojen tai epäilyjen perusteella*

N=214

Hylkääminen	f	%
Kyllä	27	12,6
Ei	187	87,4

Taulukko 15. *Hylkääminen rikostaustatietojen tai -epäilyjen perusteella ennen lain voimaantuloa sen mukaan, onko toimipaikassa esiintynyt myönteisiä rikosrekisteriotteita lain voimaantulon jälkeen (%)*

N=27

Hylkääminen	Esiintynyt myönteinen ote	Ei esiintynyt myönteistä otetta
Hylätty ennen lain voimaantuloa	37,5	62,5
Ei ole hylätty ennen lain voimaantuloa	11,7	88,3

4. Mielenpitoet laista ja sen soveltamisesta

Tässä luvussa tarkastellaan työnantajien käsityksiä laista, sen toimivuudesta ja soveltamisesta käytännön toiminnassa. Mielenpitoita kartoitettiin kolmen monivalintakysymyksen ja neljän avoimen kysymyksen avulla. Kokoavasti voidaan todeta, että suhtautuminen lakiin on varsin myönteistä työnantajien keskuudessa.

Taulukossa 16 on kyse lain toimivuutta koskevasta arviosta. Noin puolet vastaajista arvioi lain toimineen hyvin tai ainakin melko hyvin. Vain 10 prosenttia työnantajista katsoi, että lailla ei ole ollut minkäänlaista vaikutusta. Huomattavan suuri osa eli noin 40 prosenttia vastaajista ei osannut sanoa, onko lain keskeinen tavoite — estää epäsopevien henkilöiden pääsy työskentelemään lasten kanssa — saavutettu.

Taulukko 16. *Lain arvioitu toimivuus epäsovivien henkilöiden pääsy estämisessä työskentelemään lasten kanssa*

N=212

Laki on toiminut estämisessä	f	%
Hyvin	56	26,4
Joitain myönteisiä vaikutuksia on saavutettu	51	24,1
Lailla ei ole ollut minkäänlaista vaikutusta	21	9,9
Ei osaa sanoa	84	39,6

Seuraavissa taulukoissa on esitetty, mitkä vastaajaominaisuudet ovat tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä käsitykseen lain toimivuudesta (taulukko 17) ja mitkä eivät ole (taulukko 18). Taulukosta 18 ilmenee, että mm. lomakkeen täyttäneen henkilön ominaisuuksilla ja organisaation maantieteellisellä sijainnilla ei ole tässä vaikutusta mielipiteeseen.

Taulukko 17. *Vastaajaominaisuudet, jotka ovat tilastollisessa yhteydessä käsitykseen lain pääasiallisen tarkoituksen toteutumisesta*

Vastaajaominaisuudet	Chi-neliön arvo	df
Selvitysmenettelyn soveltaminen	26,506***	4
Työnantajatyypin	26,957*	16
Menettelyjen määrä (määräaikaiset työsuhteet)	26,769*	15

Taulukko 18. *Vastaajaominaisuudet, jotka eivät ole tilastollisessa yhteydessä käsitykseen lain pääasiallisen tarkoituksen toteutumisesta*

Vastaajaominaisuudet	Chi-neliön arvo	df
Lomakkeen täyttäneen henkilön ikä	2,986	8
Lomakkeen täyttäneen henkilön virka-asema	3,154	4
Lomakkeen täyttäneen henkilön sukupuoli	3,564	4
Lääni	5,977	16
Paikkakunnan koko	20,966	16
Menettelyjen määrä (vakituiset työsuhteet)	24,113	15

Taulukossa 19 esitetään, miten mielipide lain toimivuudesta vaihtelee tilastollisesti merkitsevissä vastaajaryhmissä. Sillä, onko rikostaustan selvitysmenettelyä sovellettu toimipaikassa, on looginen yhteys "ei osaa sanoa"-vastausten (eos) osuuteen. Peräti 75,9 prosenttia niistä työnantajista, jotka eivät ole soveltaneet menettelyä, antoi eos-vastauksen po. olevaan kysymykseen. Menettelyä soveltaneidenkin joukossa voidaan kuitenkin eos-vastausten määrää pitää varsin korkeana. Työnantajatyypin mukaan mielipiteet vaihtelevat siten, että työvoimatoimistoissa lain

toimivuuteen suhtaudutaan selvästi keskimääräistä myönteisemmin, sairaaloissa puolestaan kielteisemmin. “Ei osaa sanoa”-vastauksia on suhteellisesti eniten seurakuntien palauttamissa lomakkeissa. Määräaikaisia työ- ja virkasuhteita täytettäessä tehtyjen menettelyjen määrä puolestaan vaikuttaa mielipiteeseen epäloogisesti siten, että 0 kertaa ja 11-20 kertaa menettelyä soveltaneiden joukossa on selvästi keskimääräistä enemmän eos-vastauksia. Yli 40 kertaa menettelyä soveltaneet työnantajat ovat mielipiteissään jonkin verran keskimääräistä kielteisiä.

Taulukko 19. *Mielipiteet lain toimivuudesta eri vastaajaryhmissä (%)*

Ominaisuudet	toiminut hyvin	jotain myönteistä	ei vaikutusta	eos
SELVITYSMENETTELYN SOVELTAMINEN				
Sovellettu	29,1	26,4	11,0	33,5
Ei sovellettu	6,9	10,3	3,4	75,9
TYÖNANTAJATYYPPI				
Koulutoimi	27,3	24,2	13,6	34,8
Sosiaalitoimi	24,4	39,0	4,9	31,7
Työvoimatoimistot ja Siviilipalveluskeskus	37,5	17,5	12,5	30,0
Seurakunta	20,7	17,2	5,2	56,9
Sairaala	0,0	28,6	28,6	42,9
MENETTELYJEN MÄÄRÄ (MÄÄRÄAIKAISET TYÖSUHTEET)				
0	19,0	14,3	4,8	61,9
1-5	29,0	21,0	12,9	37,1
6-10	27,3	36,4	13,6	22,7
11-20	6,3	25,0	6,3	62,5
21-40	27,3	27,3	9,1	36,4
yli 40	22,2	55,6	5,6	16,7

Vastaajilta kysyttiin lisäksi neljällä avoimella kysymyksellä, millaisia hyviä ja huonoja puolia heidän mielestään lain sisältöön ja sen soveltamismenettelyyn liittyy. Osion tulokset on esitetty taulukossa 20. Suhtautuminen lain sisältöön on niiden perusteella varsin myönteistä. Lähes kaksi kolmasosa kaikista vastaajista ilmoitti vähintään yhden hyvän puolen lain sisällössä. Useimmiten hyvät puolet olivat yleisluonteisia toteamuksia siitä, että laki on hyvä. Toinen usein esille tuotu seikka oli lain ennaltaehkäisevä vaikutus: moni vastaaja katsoi lain ehkäisevän rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden hakeutumista sellaisiin tehtäviin, joissa työskennellään lasten kanssa.

Lain sisältöä koskevia puutteita ilmaisevat mielipiteet on jaettava kahteen osaan. Varsinaista negatiivista kritiikkiä lain sisällöstä (esim. “laki on turha”, lakia ei pitäisi olla”) esitti 11,6 prosenttia kaikista vastaajista. “Rakentavaa kritiikkiä” esitti 17,2 % kaikista vastaajista. Näissä tapauksissa oli kyse mielipiteistä, joiden mukaan laki ei nykyisellään takaa täysin lasten turvallisuutta. Kyseisissä vastauksissa viitattiin pääsääntöisesti siihen, että kaikki hakijan turvallisuuden liittyvät seikat eivät välttämättä ilmene rikosrekisteriotteesta ja siihen, että 3 kk:n sääntö edelleen mahdollistaa sen, että rikoksiinkin syyllistynyt voi päästä kosketuksiin lasten kanssa.

Lain soveltamismenettelystä esitettiin selvästi vähemmän mielipiteitä kuin lain sisällöstä ja ero myönteisten ja kielteisten näkemysten suhteellisissa osuuksissa on selvästi pienempi. Hyviä puolia koskevan maininnan teki 23,1 % kaikista työnantajista. Negatiivista palautetta menet-

telystä antoi 19,1 % vastaajista. Menettelyä koskevat mielipiteet menevät vahvasti ristiin siten, että suurin osa myönteisistä kannanotoista koski menettelyn helppoutta ja nopeutta, kun taas suurimmassa osassa kielteisistä mielipiteistä aiheena oli menettelyn vaatima työmäärä ja sen hitaus.

Taulukko 20. *Lain sisältöä ja soveltamismenettelyä koskevat mielipiteet*

N=253

Sisältö ja soveltamismenettely	%
LAIN SISÄLTÖ	
Hyviä puolia koskeva maininta/ mainintoja	65,3
Rakentavaa kritiikkiä tarkoittava negatiivinen maininta/ mainintoja	17,1
Huonoja puolia koskeva maininta/ mainintoja	11,6
LAIN SOVELTAMISMENETTELY	
Hyviä puolia koskeva maininta/ mainintoja	23,6
Huonoja puolia koskeva maininta/ mainintoja	18,5

Tilan säästämiseksi avointen kysymysten vastaajaryhmittäistä analyysiä ei tässä esitetä taulukko-muodossa. Mielipiteet vaihtelevat vastaajaryhmittäin seuraavasti:

-Sekä lain sisältöä että soveltamismenettelyä koskevia hyviä puolia tuovat selvästi enemmän esille sellaiset työnantajat, jotka ovat soveltaneet menettelyä käytännön toiminnassa. Lain sisältöä koskeviin negatiivisiin mainintoihin ei käytännön kokemuksilla ole tilastollisesti merkitsevää vaikutusta.

- Työnantajatyyppillä (tässä siis koulutoimen, sosiaalitoimen, seurakuntien työvoimatoimistojen ja sairaaloiden lisäksi myös lastenhoitoon liittyvät yhdistykset ja urheiluseurat) ei ole tilastollisesti merkitsevää vaikutusta mielipiteisiin.

- Organisaation sijainnilla on vaikutusta lain sisältöä koskeviin mielipiteisiin siten, että Itä-Suomen lääniin sijoittuvat työnantajat raportoivat keskimääräistä useammin sekä sisältöä koskevista hyvistä että huonoista puolista. Lapin läänissä mainintoja puolestaan oli selvästi keskimääräistä vähemmän. Paikkakunnan koko puolestaan vaikuttaa mielipiteisiin niin, että yli 50.000 asukkaan kuntiin sijoittuvat vastaajat ilmoittivat keskimääräistä enemmän sisältöön liittyviä huonoja puolia.

-Lomakkeen täyttäneen henkilön iällä, sukupuolella ja virka-asemalla ei ole tilastollisesti merkitsevää vaikutusta mielipiteisiin.

Taulukossa 21 tarkastellaan mielipiteitä siitä, millä tavoin uusi menettely on vaikuttanut työhönottoprosessin keston. Suurin osa eli 56,9 prosenttia työnantajista ilmoittaa, että menettelyllä ei ole ollut tässä suhteessa minkäänlaista vaikutusta. Melko suuri osa eli 40,7 prosenttia katsoo, että menettely on jonkin verran vaikeuttanut ja hidastanut prosessia. Ainoastaan 2,4 prosenttia on sitä mieltä, että menettely on selvästi vaikeuttanut ja hidastanut prosessia.

Taulukko 21. *Miten uusi menettely on vaikuttanut työhönottoprosessin keston?*

N=209

Menettelyn vaikutus	f	%
Menettely on selvästi vaikeuttanut ja hidastanut prosessia	5	2,4
Menettely on jonkin verran vaikeuttanut ja hidastanut prosessia	85	40,7
Ei mitenkään	119	56,9

Työhönottoprosessin kestoja koskevien mielipiteiden vastaajaryhmittäinen vaihtelu on mielenkiintoinen. Taulukoiden 22 ja 23 mukaisesti kaikki taustamuuttujat lomakkeen täyttäneen henkilön ikää ja sukupuolta sekä organisaation maantieteellistä sijaintia lukuun ottamatta ovat tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä po. olevaan mielipiteeseen.

Taulukko 22. *Vastaajaominaisuudet, jotka ovat tilastollisessa yhteydessä käsitykseen menettelyn vaikutuksesta työhönottoprosessin keston*

Vastaajaominaisuudet	Chi-neliön arvo	df
Työnantajatyypin	30,413***	8
Lomakkeen täyttäneen henkilön virka-asema	15,983***	2
Menettelyjen määrä (vakituiset työsuhteet)	26,457**	10
Organisaation sijaintipaikkakunnan koko	20,988**	8
Selvitysmenettelyn soveltaminen	10,584**	2
Menettelyjen määrä (määräaikaiset työsuhteet)	18,349*	10

Taulukko 23. *Vastaajaominaisuudet, jotka eivät ole tilastollisessa yhteydessä käsitykseen menettelyn vaikutuksesta työhönottoprosessin keston*

Vastaajaominaisuudet	Chi-neliön arvo	df
Lomakkeen täyttäneen henkilön sukupuoli	4,748	2
Lomakkeen täyttäneen henkilön ikä	5,411	4
Lääni	7,069	16

Taulukossa 24 esitetään tiedot vastaajaryhmittäisestä vaihtelusta. Silmiinpistävin on vaihtelu lomakkeen täyttäneen henkilön virka-aseman mukaan. Johtavassa asemassa olevista vain reilu kolmannes katsoo työhönottoprosessin pitkittyneen uuden menettelyn johdosta. Ei johtavassa asemassa olevien keskuudessa vastaava osuus on lähes 70 prosenttia. Tulos lienee selitettävissä siten, että ei johtavassa asemassa olevat kokevat uuden menettelyn tuoman työlisän konkreettisesti enemmän kuin johtavassa asemassa olevat henkilöt.

Toinen mielenkiintoinen piirre on se, että vastaajia, joiden mukaan menettely on selvästi vaikeuttanut ja hidastanut työhönottoprosessia, on enemmän niiden työnantajien joukossa, jotka eivät ole soveltaneet menettelyä lainkaan. Erotus on tosin melko pieni, mutta ilmiö vaikuttaa silti aika erikoiselta. Lähtökohtaisesti voisi ajatella kyseen olevan siitä, että tietyt työnantajat olisivat kohdanneet ongelmia joutuessaan harkitsemaan, ryhtyäkö selvitysmenettelyyn vaiko ei. Kyseiset työnantajat (ominaisuudet “selvästi hidastanut prosessia” + “ei soveltanut menettelyä”) ovat kuitenkin raportoineet keskimääräistä vähemmän tällaisista ongelmista. Taustalla lieneekin kielteinen suhtautuminen lakiin yleensä: negatiiviset kommentit ovat ko. työnantajien keskuudessa selvästi keskimääräistä yleisempiä. Vaihtelu mielipiteiden “hidastanut jonkin verran” ja “ei vaikutusta” välillä on sen sijaan loogisempi. Samaten menettelyiden määrän perusteella vaihtelu on odotetun mukaista: paljon menettelyä soveltamaan joutuneet työnantajat katsovat keskimääräistä useammin, että uusi menettely on pitkittänyt työhönottoprosessia. Organisaation sijaintipaikkakunnan koolla on niinkään looginen vaikutus mielipiteisiin: mitä suurempi paikkakunta, sitä enemmän esiintyy raportointia prosessin hidastumisesta.

Työnantajatyypin perusteella merkittävin vaihtelu on siinä, että työvoimatoimistot ovat keskimääräistä yleisemmin raportoineet menettelyn hidastavan työhönottoprosessia, kun taas seurakunnilla tällaiset vastaukset ovat keskimääräistä harvinaisempia.

Taulukko 24. *Käsitykset menettelyn vaikutuksesta työhönottoprosessin kestoon eri vastaajaryhmissä (%)*

Vastaajaryhmä	Hidastanut selvästi	Hidastanut jonkin verran	Ei vaikutusta
TYÖNANTAJATYYPPI			
Koulutoimi	4,5	37,9	57,6
Sosiaalitoimi	0,0	36,6	63,4
Työvoimatoimistot ja Siviilipalveluskeskus	5,0	72,5	22,5
Seurakunta	0,0	25,5	74,5
Sairaala	0,0	28,6	71,4
LOMAKKEEN TÄYTTÄNEEN HENKILÖN VIRKA-ASEMA			
Johtava	2,5	34,0	63,6
Ei johtava	2,3	67,4	30,2
MENETTELYJEN MÄÄRÄ (VAKITUISET TYÖSUHTEET)			
0	0,0	25,0	75,0
1-5	1,4	30,0	68,6
6-10	0,0	40,9	59,1
11-20	0,0	53,8	46,2
21-40	25,0	25,0	50,0
yli 40	10,0	60,0	30,0
ORGANISAATION SIJAINNIN KOKO			
Yli 50.000 asukasta	11,1	44,4	44,4
20.000 - 50.000 asukasta	0,0	44,2	55,8
10.000 - 20.000 asukasta	2,0	49,0	49,0
5.000 - 10.000 asukasta	0,0	29,4	70,6
alle 5.000 asukasta	0,0	31,8	68,2

SELVITYSMENETTELYN SOVELTAMINEN			
Sovellettu	2,2	45,1	52,7
Ei sovellettu	3,8	11,5	84,6
MENETTELYJEN MÄÄRÄ (MÄÄRÄAIKAISET TYÖSUHTEET)			
0	0,0	17,9	82,1
1-5	0,0	33,9	66,1
6-10	0,0	36,4	63,6
11-20	6,3	37,5	56,3
21-40	9,1	36,4	54,5
yli 40	5,6	55,6	38,9

Työnantajilta kysyttiin myös mielipidettä lain 2§ 3 momentissa olevaan rajauksesta, jonka mukaisesti lakia ei sovelleta, mikäli työtehtävät kestävät yhden vuoden aikana enintään kolme kuukautta. Vastaukset jakautuvat taulukossa 25 esitetyllä tavalla melko tasan myönteisen, neutraalin ja kielteisen asennoitumisen kesken.

Taulukko 25. *Suhtautuminen laissa olevaan rajaukseen, jolla enintään 3 kuukautta kestävät tehtävät on rajattu selvittämismenettelyn ulkopuolelle*

N=192

Suhtautuminen	f	%
Hyödyllinen, koska sen johdosta lyhytkestoisten työ- ja virkasuhteiden hakumenettely on yksinkertaisempi	64	33,3
Ei aiheuta ongelmia	72	37,5
Saattaa johtaa siihen, että lapsille vaaralliset henkilöt pääsevät kosketuksiin lasten kanssa	56	29,2

Ainoa taustamuuttuja, jonka suhteen esiintyy tilastollisesti merkitsevää vaihtelua, on ehkä hieman yllättäen organisaation sijaintilääni (chi-neliön arvo 18.340**, df 8). Vaihtelu esitetään taulukossa 26. Etelä-Suomen läänissä rajaukseen suhtaudutaan selvästi keskimääräistä kielteisemmin, kun Oulun läänissä suhtautuminen on keskimääräistä myönteisempää. Ilmiölle on ehkä vaikea löytää selitystä. Taustalla voisi olla esimerkiksi erilainen suhtautuminen työhönottoprosessin kulkuun eri puolilla maata. Kysymys voi olla myös siitä, miten suurena ongelmana asia nähdään.

Taulukko 26. *Suhtautuminen 3 kk rajaukseen organisaation sijaintiläänin mukaan (%)*

Lääni	Suhtautuminen rajaukseen		
	Myönteinen	Neutraali	Kielteinen
Etelä-Suomen lääni	26,7	22,2	51,1
Länsi-Suomen lääni	37,2	42,3	20,5
Itä-Suomen lääni	27,3	45,5	27,3
Oulun lääni	47,8	39,1	13,0
Lapin lääni	30,0	40,0	30,0

5. Lakiin liittyvä tiedottaminen ja opastus

Taulukossa 27 esitetään vastaajien arvio rikostaustan selvittämislakiin liittyneestä tiedotuksesta; mitkä tiedotusmuodot on koettu kyselyyn vastanneiden keskuudessa tärkeiksi tai melko tärkeiksi. Taulukon mukaan tärkeimpinä tiedotusmuotoina pidetään joukkotiedotusvälineistä saatua tietoa sekä ministeriöiden suoria tiedotteita. Vastaukset vaihtelevat merkittävästi työnantajatyypin mukaan. Erityisesti tässä yhteydessä nousevat esille työvoimatoimistot, jotka pitivät muita useammin työministeriön eri tiedotusmuotoja tärkeinä tai melko tärkeinä sekä seurakunnat, joissa merkittävin yksittäinen tiedotusmuoto oli kirkkohallituksen antama lain soveltamista koskeva yleiskirje.

Taulukko 27. *Laista tiedottaminen: mielipiteet eri tiedotusmuotojen ja -lähteiden tärkeydestä*

N=215

Tiedotusmuoto	Ilmoittaa tärkeäksi tai melko tärkeäksi (% vastaajista)
Lehdistä, televisiosta, radiosta saatu tieto	65,6
Ministeriöiden suorat tiedotteet	60,5
Työmarkkinajärjestöt/ ammattiliitot	43,7
Kuultu asiasta kollegoilta	44,7
Työministeriön internet-sivut	42,3
Ministeriöiden järjestämät koulutustilaisuudet	34,9
Muut kuin työministeriön internet-sivut	32,6
Muu tapa	27,9

Taulukossa 28 tarkastellaan sitä, mistä kyselyyn vastanneet työnantajat ilmoittavat saaneensa neuvoja rikosrekisteriotteen hankkimiseen ja käyttöön liittyvissä asioissa. Vastaukset hajautuvat usean tahon kesken niin, että minkään informaatiolähteen suhteellinen osuus ei nouse kovin suureksi. Useimmin neuvoja ilmoitetaan saadun työministeriöstä (kirjallisesti, puhelimitse ja internet-sivujen kautta) ja kunnasta. Ryhmä *muut* käsittää laajan valikoiman erilaisia tahoja, suurimpana yksittäisenä tahona on seurakunnille opastusta antanut kirkkohallitus. Tässäkin vastaukset vaihtelevat merkittäväällä tavalla työnantajatyypin mukaan. Kuntatyönantajat (koulutoimi ja sosiaalitoimi) painottavat kunnalta (esimies, kunnan lakimies) saatua ohjeistusta, työvoimatoimistojen merkittävin neuvojen antaja on työministeriö ja seurakunnilla kirkkohallitus.

Taulukko 28. *Neuvojen saanti rekisteriotteen hankkimiseen ja käyttöön liittyvissä asioissa*

N=215

Tietolähde	Ilmoittaa saaneensa neuvoja (% vastaajista)
Kunta	32,6
Työministeriö (kirjallisesti tai puhelimitse)	30,7
Työministeriön internet-sivut	25,1
Työmarkkinajärjestöt/ ammattiliitot	21,9
Oikeusrekisterikeskus	21,4
Muut kuin työministeriön internet-sivut	18,1
Työvoimatoimisto	16,7
Muu	39,1

6. Menettely rikosrekisteriotteita pyydettyä ja käsiteltäessä; tietosuojakysymykset

Tässä luvussa esitetään tietoja rekisteriotteiden käsittelyyn ja hakijan tietosuojaan liittyvistä kysymyksistä. Osioon vastasi myös joitain sellaisia työnantajia, jotka eivät olleet vielä lainkaan soveltaneet menettelyä. Vaikka voidaankin olettaa, että ainakin osalla tällaisista työnantajista oli vastaamisen perusteena ennalta harkittu käsitys tässä tarkastelluista kysymyksistä, on tällaiset työnantajat kuitenkin jätetty analyysin ulkopuolelle.

Taulukossa 29 tarkastellaan sitä, millä tavoin hakijoille on ilmoitettu rikosrekisteriotteen esittämismisvelvollisuudesta. Suurin osa eli noin 64 prosenttia työnantajista on maininnut asiasta aina jo työn tai viran hakuilmoituksessa. Noin 30 prosenttia vastaajista on tiedottanut hakuilmoituksen lisäksi asiasta myös muulla tavalla hakumenettelyn yhteydessä. 10,9 prosenttia työnantajista ilmoitti, että vakituisen työn tai viran ollessa kyseessä esittämismisvelvollisuudesta kerrotaan hakuilmoituksessa, mutta määräaikaisille (tai esimerkiksi sijaisille) asiasta kerrotaan henkilökohtaisesti. Työnantajia, jotka eivät ole maininneet esittämismisvelvollisuudesta hakuilmoituksessa, on siis noin kolmasosa kaikista vastaajista. Tämä on lähtökohtaisesti rikostaustan selvittämislain 9 §:n vastainen käytäntö, sillä lainkohdassa edellytetään, että esittämismisvelvollisuudesta on oltava maininta jo hakuilmoituksessa. Toisaalta laissa ei edellytetä hakuilmoituksen tekemistä eikä tämä sijaisuuksien kohdalla ole käytännössä aina mahdollistakaan. Ilmoitustapa ei vaihtelee tilastollisesti merkitsevällä tavalla minkään taustamuuttujan kanssa.

Taulukko 29. *Rikosrekisteriotteen esittämisvelvollisuudesta ilmoittaminen hakijoille*

N=174

Ilmoittamistapa	f	%
Hakuilmoituksessa	59	33,9
Hakuilmoituksessa ja työhönottohaastattelussa	27	15,5
Hakuilmoituksessa ja valintapäätöksessä	22	12,6
Hakuilmoituksessa, työhönottohaastattelussa ja valintapäätöksessä	3	1,7
Pelkästään työhönottohaastattelussa	26	14,9
Pelkästään valintapäätöksessä	4	2,3
Vakituksille hakuilmoituksessa, määräaikaisille henkilökohtaisesti	19	10,9
Muu	14	8,0

Taulukossa 30 esitetään tietoja siitä, kuinka moni henkilö saa otteen nähtäväkseen valintaprosessin aikana. Vastauksilla on eniten merkitystä tietosuojan kannalta. Suurimmassa osassa tapauksia otteen saa nähtäväkseen vain yksi henkilö.

Taulukko 30. *Otteen nähneiden henkilöiden määrä valintaprosessin aikana*

N=159

Henkilömäärä	f	%
Yksi henkilö	105	66,0
Kaksi henkilöä	39	24,5
Kolme tai useampi henkilö	15	9,4

Toimipaikan kirjaamon osallistuminen rikosrekisteriotteiden käsittelyyn on suhteellisen harvinaista (taulukko 31). Osallistuminen vaihtelee tilastollisesti merkitsevällä tavalla ainoastaan työnantajatyypin mukaan (chi-neliön arvo 15,067**, df 4). Kirjaamon osallistuminen käsittelyyn on selvästi yleisintä koulutoimessa; 28,1 prosenttia koulutoimen työnantajista antoi myönteisen vastauksen po. kysymykseen.

Taulukko 31. *Toimipaikan kirjaamon osallistuminen rikosrekisteriotteiden käsittelyyn*

N=180

Osallistuminen	f	%
Kyllä	28	15,6
Ei	152	84,4

Taulukossa 32 esitetään tiedot siitä, milloin rekisteriote palautetaan hakijalle. Rikostaustan selvittämislain 7 §:ssä säädetään, että ote on palautettava otteen esittäneelle henkilölle viipymättä. Otteen palautusaikaa arvioitaessa myös valintamenettelyllä on merkitystä. Kyselyyn vastanneista työnantajista ainoastaan 32,8 prosenttia ilmoittaa menettelevänsä tällä tavoin. Suurin osa eli 42,1 prosenttia palauttaa otteen välittömästi nimityspäätöksen tekemisen jälkeen. Myös tämä muuttuja vaihtelee tilastollisesti merkitsevällä tavalla ainoastaan työnantajatyypin mukaan (chi-neliön arvo 35,632**, df 16). Yleisintä asianmukainen menettely on työvoimatoimistoissa, harvinaisinta seurakunnissa.

Taulukko 32. *Otteet palauttaminen hakijoille*

N=183

Palauttamisajankohta	f	%
Heti näyttämisen jälkeen	60	32,8
Välittömästi työhönotto- tai virkanimityspäätöksen tekemisen jälkeen	77	42,1
Nimitystä koskevan valitusajan umpeuduttua	9	4,9
Menettely vaihtelee tapauksittain	32	17,5
Muu	5	2,7

Vastaajilta kysyttiin myös, onko henkilökuntaa ohjeistettu lain 7 §:n mukaisesta määräyksestä, jonka mukaan rikosrekisteriotteesta ei saa ottaa jäljennöstä. Valtaosa eli 88,5 prosenttia menettelyä soveltaneista työnantajista ilmoitti antaneensa ko. ohjeistusta.

Taulukko 33. *Henkilöstön ohjeistaminen rikosrekisteriotteiden tallentamisesta ja kopioimisesta*

N=182

Ohjeistaminen	f	%
Kyllä	161	88,5
Ei	21	11,5

7. Menettelyn soveltamisala

Rikostaustan selvittämislain 2 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan työ- ja virkasuhteessa tehtävään työhön, johon pysyväisluontoisesti ja olennaisesti kuuluu työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa. Tässä luvussa tarkastellaan sitä, mihin harkintaperusteisiin työnantajat ovat nojautuneet harkitessaan, onko haettavaan työhön tai virkaan sovellettava selvitysmenettelyä em. lainkohdan perusteella. Lisäksi esitetään tietoja siitä, mitkä työtehtävät ja ammattinimikkeet ovat aiheuttaneet ongelmia po. kysymyksen suhteen ja kuinka rajanvetotapauksissa on menetelty.

Taulukon 34 mukaisesti 40 prosenttia työnantajista ilmoitti nojautuneensa viranomaisten julkaisemiin työtehtäväluetteluihin harkitessaan pysyväisluonteisuus- ja olennaisuusvaatimuksen täyttymistä. Merkille pantavaa on, että neljännes vastaajista kysyttäessä ilmoitti työsuhteen keston harkintaperusteeksi, vaikka tällä sinänsä ei ole merkitystä lainkohdan soveltamisen kanssa.

Taulukko 34. *Harkintaperusteet, joihin työnantaja on nojautunut harkitessaan, kuuluuko työ- tai virkasuhteeseen pysyväisluontoisesti ja olennaisesti työskentelyä lasten kanssa (mainintojen kokonaislukumäärä)*

N=277²

Harkintaperuste	f	%
Viranomaisten julkaisemat työtehtäväluettelot	111	40,1
Muuten kuin viranomaisten kautta tietoon tulleet nimikkeet	47	17,0
Työsuhteen kesto	71	25,6
Muu peruste	48	17,3

Yleisimmin mainitut muut perusteet olivat “oma harkinta”, “itsestäänselvyys; lasten kanssa tehtävä työ” ja “terve järki” -tyyppisiä vastauksia.

Aineistoa ei tässä yhteydessä käsitellä tilastollisesti, vaan informaatioarvon vuoksi seuraavassa esitetään vastaajaryhmiin luokittelua, vaikka tilastollista merkitsevyyttä ei ilmenisikään. Monet vastaajista jättivät nimenomaisesta kysymyksestä huolimatta tarkemmin yksilöimättä, minkä viranomaisten ja muiden tahojen antamiin ohjeisiin harkinnassa oli nojaututtu.

Ohjeistusta antaneet viranomaiset vaihtelevat voimakkaasti työnantajatyypin mukaan. Koulutoimen antamissa vastauksissa on yleisimmin viitattu kunnan taholta (esimies, organisaatio, kunnan lakimies) annettuun ohjeistukseen. Sosiaalitoimen työnantajat ovat nojautuneet kunnan viranomaisten antaman informaation lisäksi monesti myös työministeriön kautta tulleseeseen tietoon. Työvoimatoimistot ovat viitanneet lähes yksinomaan työministeriön antamiin ohjeisiin. Seurakunnat puolestaan ovat saaneet pääasiallisen ohjeistuksensa kirkkohallitukselta, myös tuomiokapituli mainittiin useissa vastauksissa.

---

² Taulukosta on huomattava, että myös ns. monivastaukset on tässä poikkeuksellisesti sisällytetty tuloksiin.

Ohjeistusta antaneet muut tahot ovat koulu- ja sosiaalitoimessa olleet ennen kaikkea Kunnallinen työmarkkinalaitos ja Kuntaliitto. Työvoimatoimistot ja seurakunnat eivät juurikaan ilmoittaneet saaneensa ohjeita muilta kuin viranomaistaholta.

Taulukossa 35 esitetyn mukaisesti noin viidennes vastaajista ilmoitti ongelmista selvitysmenetelyn soveltamisalan suhteen.

Taulukko 35. *Työtehtävät tai ammattiryhmät, joiden suhteen on ollut ongelmallista ratkaista, kuuluuko ko. tehtävä tai ryhmä selvittämismenettelyn piiriin*

N=206

Ongelmalliset ammatit tai tehtävät	f	%
Kyllä	41	19,9
Ei	165	80,1

Alla on esitetty ongelmia aiheuttaneet työtehtävät ja ammattiryhmät (mainintojen lukumäärä työnantajatyypeittäin)

Sivistys- ja koulutoimi:

keittiöhenkilökunta	7
talonmiehet ja vahtimestarit	4
siivoojat:	3
kyyditsijät	3
koulusihteeri	3
kirjastovirkailija	2
kouluavustajat	2
museon tutkija	1
koulun kanslisti	1

Sosiaalitoimi

sosiaalityöntekijä	3
päiväkotien keittiöhenkilökunta	2
päiväkotien siivoustyöntekijät	1
päiväkotien talonmiehet	1
“päiväkodin muu henkilöstö kuin kasvatushenkilöstö”	1
perheneuvolan eräät tehtävät	1
koulukuraattori	1
laitosapulainen	1
kodinhoitajat	1

Työvoimatoimistot

keittiötyöntekijät päiväkodeissa ja kouluissa	3
koulujen ja päiväkotien siivoojat	1
liikunnanohjaaja	1
nuorten työpajatoiminta	1

<i>Seurakunnat</i>	
papit	4
kanttorit	4
“lyhyet sijaisuudet”	2
emäntä ja keittäjä	1
musiikkikoulun opettajat	1
diakoniaviranhaltijat	1
vapaaehtoisena ja palkkioperusteella työskentelevät	1
 <i>Sairaalat</i>	
“sijaiset (aika-akseli)”	1

Suurimmassa osassa rajanvetotapauksista kyselyyn vastanneet työnantajat ovat pyytäneet rekisteriotteen (taulukko 36).

Taulukko 36. *Menettely rajanvetotapauksissa*

N=47

Menettely	f	%
Pyydetty ote	31	66,0
Ei pyydetty otetta	5	10,6
“Selvitelty asiaa”, “harkittu” tms. vastaus	11	23,4

8. Työvoimapolitiittisesta toimenpiteestä kieltäytyminen rikostaustan selvittämislain 2§ 3 momentin perusteella

Rikostaustan selvittämislain 2 § 3 momentin perusteella henkilö voi kieltäytyä osallistumasta työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen tai ottamasta vastaan siviilipalveluspaikkaa, jos näihin ryhtyvältä edellytetään rikosrekisteriotteen esittämistä. Tietyissä yhteyksissä on arveltu, että tätä lainkohtaa saatettaisiin käyttää tekosyynä, joka mahdollistaisi epämieluisan työtehtävän välttämisen. Asiaa koskevaa käytäntöä selvitettiin työvoimatoimistoille ja Siviilipalveluskeskukselle suunnatuilla kysymyksillä.

Taulukossa 37 esitettyjen tietojen mukaan työtehtävästä kieltäytyminen po. lainkohdan perusteella on harvinaista. Ainoastaan kolme työnantajaa (7,5 prosenttia kaikista) ilmoitti kieltäytymisiä tapahtuneen toimipaikassaan. Kieltäytymisten kokonaismäärä on taulukon mukaisesti kahdeksan kappaletta.

Taulukko 37. *Työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen osallistuvan kieltäytyminen työtehtäväs-
tä, johon ryhtyvältä edellytetään rikosrekisteriotteen esittämistä*

N=40

Kieltäytymiskerrat	f	%
Ei yhtään kertaa	37	92,5
Yhden kerran	1	2,5
2 kertaa	1	2,5
5 kertaa	1	2,5

Kaksi työnantajaa ilmoitti lainkohdan väärinkäyttötapauksesta (taulukko 38). Molemmissa tapauksissa ongelma oli esiintynyt vain yhden kerran.

Taulukko 38. *Ne toimipaikassa havaitut tapaukset, joissa hakija on yrittänyt välttää hänelle epämieluisaa työtehtävää vetoamalla rikostaustan selvittämislain 2 § 3 momenttiin (lainkohdan väärinkäyttö)*

N=40

Tapausten esiintyminen	f	%
Kyllä	2	5,0
Ei	38	95,0

Vain kolme työnantajaa ilmoitti taulukon 39 mukaisesti kokevansa lainkohdan ongelmalliseksi. Näillä perusteilla voidaan sanoa, että lainkohdan väärinkäyttöä ei voida pitää erityisenä ongelmana.

Taulukko 39. *Lainkohdan koettu ongelmallisuus*

N=40

Ongelman kokeminen	f	%
On keskeinen ongelma	0	0,0
Ongelma silloin tällöin	3	7,5
Ei mikään ongelma	37	92,5

2. TYÖNHAKIJOIDEN TOIMITTAMAT RIKOSREKISTERIOTTEET

1. Tausta

Tätä tutkimusta varten hankittiin tutkimuslupaun perustuen rikosrekisteritiedot kaikista niistä työnhakijoista, joilla oli rekisterissä olevia lain tarkoittamia rikoksia. Lisäksi hankittiin näiden henkilöiden täydelliset rikosrekisteritiedot. On täysin mahdollista, että joillakin sellaisilla työnhakijoilla, joilla ei ole rikosrekisterimerkintöjä lain tarkoittamista rikoksista, on niitä muista rikoksista. Tätä ei kuitenkaan tässä vaiheessa selvitetty. Tiedot kattavat vuoden 2003. Sellaisia työnhakijoita, joilla rikosrekisterimerkintä löytyi, oli kaikkiaan 79. Kuitenkin kaksi henkilöä on hakenut otteen kahteen eri tarkoitukseen. Eli vaikka tapauksia tässä aineistossa onkin 79, henkilömäärä on 77. Jatkossa otteita käsitellään tapausmäärien perusteella ellei erikseen toisin mainita.

Vuonna 2003 rikosrekisteriotihakemuksia tuli kaikkiaan 63.425 kappaletta. Tämä merkitsee, että rikollisen taustan omaavien osuus on vain noin 0,12 prosenttia kaikista otteen hakeneista. Tilastollisesti määrä ei ole merkittävä. Tällainen tilastollinen tarkastelutapa on kuitenkin käsittelyn alaisena olevassa tilanteessa tietystä suhteesta virheellinen. Ei ole merkitystä, kuinka suuri prosentuaalinen osa työnhakijoista muodostaa potentiaalisen riskin. Sen sijaan tärkeää on se, että tällaiset riskityöntekijät voidaan tarvittaessa karsia pois. Asia ei kuitenkaan ole yksiselitteinen: on myös mahdollista, että joskus jossakin elämänsä vaiheessa joku on saattanut syyllistyä laissa tarkoitettuun rikokseen, mutta ei työnhakuhetkellä muodosta enää mitään uhkaa tai vaaraa lapsille.

Oikeusrekisterikeskukseen hakemuksia alkoi tulla jo vuoden 2002 puolella. Niihin vastattiin kirjeellä niin, että laki tulee voimaan 1.1.2003 ja otteita voidaan antaa vasta sen jälkeen. Kuitenkin joulukuun 2002 puolenvälin jälkeen oikeusrekisterikeskuksessa päätettiin, että hakemuksia otetaan jonoon jo etukäteen, ja otteet kirjoitetaan 1.1.2003 jälkeen. Tämä johtui paljolti siitä, että esimerkiksi Helsingin Työvoimapalvelun kanssa oli sovittu, että se ohjaa henkilöt tilaamaan otteita siinä vaiheessa, kun henkilö hyväksytään "sijaisrinkiin", ja näissä tapauksissa siis työsuhde alkoi vasta vuoden 2003 puolella. Nämä ennakkoon saapuneet, mutta hyväksytyt hakemukset sisältyvät edellä sanottuun lukuun. Näitä tapauksia oli noin 900.

Työnantajalle annettujen rikosrekisteriotteiden ja henkilöiden koko rikosrekisterin vertailussa kävi ilmi seuraavia asioita.

Taulukko 40. *Sen paikkakunnan sijainti, jolta työpaikkaa haettu*

Sijainti	N	%
Pääkaupunkiseutu	34	43,0
Etelä-Suomen kaupunki/kunta	19	24,1
Sisä-Suomen kaupunki/kunta	15	19,0
Pohjois-Suomi/Lapin kunta	6	7,6
Länsi-Suomen kaupunki/kunta	5	6,3
Yhteensä	79	100,0

Luokittelu on hyvin karkea, mutta se kuitenkin osoittaa, että rikoksia tehneet työnhakijat hakevat töitä maan asutetuimmista osista. Tämä tietenkin luonnollista, koska juuri näillä alueilla on paljon työpaikkoja. Huomattakoon, että Sisä-Suomeen on tässä laskettu mm. Tampereen seutu.

Taulukko 41. *Sukupuoli*

Sukupuoli	N	%
Mies	56	70,9
Nainen	23	29,1
Yhteensä	79	100,0

Rekisteriotteen kaikista hakijoista valtaosa on naisia. Esimerkiksi lokakuussa 2003 saapui oikeusrekisterikeskuksen mukaan yhteensä 4.346 hakemusta, joista naisten lähettämiä oli 3.252 (74,8 %) ja miesten lähettämiä 1.094 (25,2 %). Kuitenkin naisten osuus rikosmerkinnän sisältävien otteiden joukossa on paljon alhaisempi. Taulukosta käy ilmi, että tutkitussa aineistossa naisia oli 23 eli 29,1 prosenttia. Tämä on kuitenkin huomattavasti suurempi osuus kuin naisten osuus (noin 15 %) kaikista selvitettyihin rikoksiin syyllistyneistä. Saattaa olla, että naiset joka tapauksessa – mahdollisesta rikollisesta taustasta huolimatta – haluavat työskennellä mielellään tehtävissä, joissa joutuu tekemisiin lasten kanssa. Mitään tilastollisesti merkitseviä eroja miesten ja naisten välillä syyllistymisessä huume-, väkivalta- tai seksuaalirikoksiin ei ilmennyt. Tästä(kin) syystä joukkoa käsitellään kokonaisuutena. Kuitenkin, kuten myöhemmin ilmenee, aineistossa olevat miehet ovat tehneet yhtä henkilöä kohti enemmän rikoksia kuin naiset.

Toisin sanoen miesten joukossa on enemmän rikollista aineista kuin naisten joukossa. Miesten ja naisten hakemia töitä ja tehtäviä tarkastellaan kokonaisuutena, koska yksittäisiä tehtäviä hakeneiden määrät jäävät kaikissa tapauksissa niin alhaisiksi, että prosenttijakautumien esittäminen ei ole järkevää. On merkille pantavaa, että haetut työtehtävät ovat enimmäkseen naisvaltaisia.

Taulukko 42. *Haettu työtehtävä*

Työ tai tehtävä	N	%
Laitoskeittiöapulainen, siivooja tms./kunta	10	12,7
Koulunkäyntiavustaja	7	8,9
Työnohjaaja	2	2,5
Nuoriso-ohjaaja/kerho-ohjaaja	20	25,3
Seurakunnan nuorisotyö	2	2,5
Nuorisotyöntekijä: non-fighting generation	3	3,8
Lastensuojelu ja päihdetyö	2	2,5
Valokuvauksen opettaja, muu opettaja	4	5,0
Lastentarhanharjoittelija/opettaja/päiväkotiapulainen/leikkipuistoapulainen	13	16,5
Siviilipalveluskeskus ³	8	10,1
Oppisopimuskoulutus/lähihoitaja	3	3,8
Mielenterveyshoitajan sijainen	1	1,3
Remonttimies/autonkuljettaja	1	1,3
Toiminnanjohtaja	1	1,3
Harjoittelija	2	2,5

Selvästi yleisimmin haetut tehtävät olivat nuoriso- tai kerho-ohjaajan tehtävät sekä lastentarha-, leikkipuisto- ym. apulaisen työt. Haetut työt ovat selvästi keskimääräistä naisvaltaisempia. Kunnalliselta työmarkkinalaitokselta saatiin luettelo eräistä kunnallisista tehtävistä, ja niissä toimivien sukupuolijakautuma. Edellisen taulukon nimikkeistä kaikki muut paitsi nimikkeet “seurakunnan nuorisotyö”, “valokuvauksen opettaja, muu opettaja”, “siviilipalveluskeskus”, “oppisopimuskoulutus” ja “toiminnanjohtaja” sisältyvät myös kunnallisen työmarkkinalaitoksen ammattinimikeluettelon. Luettelon kattavuus on 79 prosenttia tässä haetuista työtehtävistä. Jos siviilipalveluskeskus jätetään ulkopuolelle, kattavuus on 88 prosenttia. Vastaavissa kunnallisissa työtehtävissä toimi vuonna 2003 yhteensä 19.319 henkilöä, joista naisia oli 16.796 eli 86,9 prosenttia. Työt ovat siis valtaosaltaan ns. naisten töitä. Tässä valossa on oikeastaan yllättävää, että hakijoista niinkin suuri osa kuin 25 prosenttia on ollut miehiä.

Taulukossa 42 esiintyvistä yleisimmistä ammattinimikkeistä esimerkiksi kunnan palveluksessa olevista nuoriso- tai kerho-ohjaajista 85,5 prosenttia on naisia. Taulukon 42 hakijoista naisia oli noin 29 prosenttia.

Kuriositeetin vuoksi todettakoon, että aineiston henkilöiden ikäjakautuma vastaa kutakuinkin Suomessa rikoksista kiinnijääneiden ikää. Nuorimmat otteen hakeneista ja rikoksia tehneistä

---

³ Siviilipalveluskeskus ei ole työpaikka. Se välittää siviilipalvelusta suorittaville varusmiehille palveluspaikkoja eri puolelta Suomea ja on velvollinen tarvittaessa tarkistamaan varusmiesten rikostaustan

olivat 18 vuotta vanhoja ja vanhin 57 vuoden ikäinen. Iän keskiarvo oli 30,5 vuotta ja mediaani 28,0 vuotta. Muutoin ikäjakauma on seuraavan taulukon mukainen.

Taulukko 43. *Ikäjakauma*

Ikäryhmä	N	%	Kum. %
Alle 20 v.	3	3,8	3,8
20-24 v.	27	34,2	38,0
25-29 v.	14	17,7	55,7
30-34 v.	9	11,4	67,1
35-39 v.	10	12,6	79,7
yli 39 v.	16	20,3	100,0
Yhteensä	79	100,0	

Jakautuma on epätasainen siten, että nuorimpiin ja toisaalta vanhimpiin ikäryhmiin kuuluvien osuus on suurin. Sen sijaan keski-ikäisten työnhakijoiden osuus on edellisiä alhaisempi. Tämä saattaa johtua siitä, että nuorimmilla ja vanhimmilla ikäluokilla on keski-ikäisiä vaikeampi työllisyystilanne.

2. Rikoksiin syyllistyminen

Laki edellyttää, että lasten kanssa työskentelevän on annettava työnantajalle tai viranomaiselle rikosrekisteriote, jos hän ryhtyy tehtävään, johon pysyväisluonteisesti ja olennaisesti kuuluu työskentelyä alaikäisten parissa. Otteessa ilmoitetaan ne päätökset, joilla hänet on tuomittu RL:n 17 luvun 18 tai 19 §:ssä tarkoitetusta sukupuolisiveellisyyttä loukkaavasta teosta tai 20 luvussa tarkoitetusta seksuaalirikoksesta (alla olevassa taulukossa kaikki teot ovat ryhmässä “seksuaalirikokset”), 21 luvun 1-3 §:n nojalla murhasta, taposta tai surmasta tai 6 §:n nojalla törkeästä pahoinpitelystä, 31 luvun 2 §:n nojalla törkeästä ryöstöstä sekä 50 luvun nojalla huumausainerikoksesta tai aikaisemmin voimassa olleen lain mukaisista rikoksista (alla “huumausainerikokset”). Taulukossa 44 luovutetussa otteessa ilmoitettuja rikoksia on verrattu henkilön täydelliseen rikosrekisteriotteeseen. Tässä lueteltujen rikosnimikkeiden *törkeä pahoinpitely* ja *törkeä ryöstö* lisäksi noissa rikoksissa on myös tekemuotoja, jotka on esitetty erikseen taulukon lopussa. Täydellisissä rikosrekisteriotteissa mainittujen rikosten määrät ovat korkeammat kuin työnantajalle luovutetuissa otteissa.

Se, että työnantajalle luovutetuissa otteissa voi näkyä ja usein näkyykin (tässä aineistossa 67 %:ssa otteista) myös muita kuin lain tarkoittamia rikoksia johtuu siitä, että yhtenäisrangaistuksia tuomittaessa rangaistuksessa ei nykyisin voida erotella eri tekoja toisistaan. Esim. tuomiossa saatetaan ilmoittaa, että henkilö on tuomittu tiettyyn rangaistukseen, *huumausainerikoksesta*, varkaudesta ja luvattomasta käytöstä. Hallitus kiinnitti lakiesityksessään (2002/3) huomiota tähän asiaan. Esityksen yksityiskohtaisten perustelujen kohdassa 1.2 sanotaan, että “[S]itä, että otteeseen merkitään tiedot koko päätöksestä, voidaan pitää sekä työnantajan että työnhakijan edun mukaisena, koska otteesta on tällöin pääteltävissä sen rikoksen suhteellinen painoarvo, joka

on lasten kanssa työskentelyn kannalta erityisen merkityksellinen.” Tätä linjausta Oikeusrekisterikeskus on noudattanut. Toisaalta hallituksen esityksen yleisperustelujen kohdassa 3.3 todetaan, että “[T]iedot yhteiseen rangaistukseen sisältyvistä rikoksista, jotka eivät kuulu menettelyn piiriin, voidaan poistaa otteesta käsin.” Tämä on selvästi ristiriidassa erityisperustelujen kanssa. Asia on kuitenkin täysin selvä rikosrekisterilain (770/93) 6 §:n toisen momentin nojalla. Siinä nimittäin sanotaan, että haettuun ... [O]tteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu ... Tässä ei puhuta mitään yksittäisistä rikoksista.

Taulukko 44.⁴ *Rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden lukumäärät rikostyyppittäin*

Rikos	Luovutettu ote	Koko ote
Huumausainerikokset	56	56
Henkirikokset, törkeät pahoinpitelyt	25	25
Seksuaalirikokset	3	3
Törkeät ryöstöt	4	4
YHTEENSÄ	79	79
Varkausrikokset	20	35
Vahingontekorikokset	6	16
Muut omaisuusrikokset	12	23
Liikennerikos/rikkomus	18	31
Rattijuopumus/huumaantuneena ajo	19	32
Luvatön käyttö	13	24
Muut rikokset	31	39
- muut pahoinpitelyrikokset	8	15
- muut kuin törkeät ryöstöt	6	10
YHTEENSÄ	53	61
RIKOKSIA TEHNEITÄ KAIKKIAAN	79	79

On pidettävä erillään kaksi asiaa: johonkin rikokseen syyllistynyt henkilö ja niiden rikosten yhteismäärä, johon tämä henkilö on syyllistynyt. Taulukossa 44 on kuvattu ensin mainittua asiaa. Kuten taulukosta nähdään, työnantajalle luovutetuissa rikosrekisteriotteissa on peräti 53 (67 % kaikista) sellaista henkilöä, joiden osalta on mainittu myös muita rikoksia kuin ne, jotka lain mukaan tulee ilmoittaa. Tämä johtuu siis siitä, että samaan tuomioon sisältyy usein sellaisia rikoksia, joiden ilmoittamista on edellytetty. Suurin rikosryhmä ovat huumausainerikokset. On hyvin tavallista, että huumausainerikokset ja varkausrikokset liittyvät yhteen. Näin on tässäkin

⁴ Rikoksiin kussakin rikostyyppissä syyllistyneiden yhteen laskettu määrä ylittää aineiston tapausmäärän 79, koska sama henkilö on saattanut syyllistyä useampaan rikokseen.

aineistossa. Taulukossa 45 kuvataan niitä rikosmääriä, joihin aineiston 77 henkilöä ovat syyllistyneet. Varsinkin koko rikosrekisteriotteen tarkasteleminen tuo esiin sen tosiasian, että henkilöiden rikosmäärät ovat lähes kolminkertaiset työnantajalle luovutettuun otteeseen verrattuna. Näin ollen siis kuva, mikä henkilön rikostausta saadaan on erilainen työnantajalle luovutetussa ja henkilön täydellisessä rikosrekisteriotteessa.

Taulukko 45. Rikosten määrät rikostyypeittäin ja rikokset/tekijä

Rikos	Luovutettu ote		Koko ote	
	Rikokset	Rikokset/hlö	Rikokset	Rikokset/hlö
Huumausainerikokset	151	2,7	151	2,7
Henkirikokset, törkeät pahoinpitelyt	34	1,4	34	1,4
Seksuaalirikokset	8	2,7	8	2,7
Törkeät ryöstöt	4	1,0	4	1,0
YHTEENSÄ	197	2,5	197	2,5
Varkausrikokset	99	5,0	375	11,0
Vahingontekorikokset	11	1,8	32	2,0
Muut omaisuusrikokset	36	3,0	171	7,4
Liikennerikos/rikkomus	38	2,1	165	5,3
Rattijuopumus/huumaantuneena ajo	23	1,2	67	2,1
Luvaton käyttö	28	2,2	125	5,2
Muut rikokset	271	8,7	697	17,9
- muut pahoinpitelyrikokset	15	1,9	66	2,5
- muut kuin törkeät ryöstöt	7	1,2	19	1,6
YHTEENSÄ	528	10,0	1717	28,1
RIKOKSIA KAIKKIAAN	725	9,2	1914	24,2

Taulukosta ilmenee myös, että yhtä henkilöä kohti laskettujen rikosten määrä on korkea, koko aineistossa noin 24 rikosta yhtä tekijää kohti. Tässä on tosin huomattava, että rikokset kasaantuvat aika tavalla samoille henkilöille. Nimittäin vain 10 prosenttia tekijöistä on tehnyt yli puolet (53,4 %) rikoksista. Muutoin jakautuma on taulukon 46 mukainen.

Taulukko 46. *Rikosten kasautuminen tekijöiden kesken*

Tekijät		Rikokset	
N	%	N	%
8	10,1	1008	52,7
16	20,3	1390	72,6
25	31,6	1626	85,0
33	41,8	1744	91,1
40	50,6	1805	94,3
39	49,4	109	5,7
Yhteensä 79	100,0	1914	100,0

Taulukossa rikosentekijät on laitettu järjestykseen heidän tekemiensä rikosten määrän perusteella. Ensimmäisellä rivillä ovat ne rikosentekijät, jotka ovat syyllistyneet useimpiin rikoksiin. Vastaavasti viimeistä edellisellä rivillä on vajaa puolet rikosentekijöistä, mutta he ovat syyllistyneet vain noin 6 prosenttiin kaikista rikosrekisteriotteissa ilmenevistä rikoksista.

Seuraavaksi tarkastellaan sitä, kuinka usein laissa sanottuja rikoksia tehneet ovat syyllistyneet myös muihin rikoksiin. Tässä tarkastelu tehdään kuitenkin niin, että ryöstöihin sisällytetään myös muut kuin törkeät ryöstöt ja samoin pahoinpitelyihin sisältyvät myös muut kuin törkeät pahoinpitelyt. Seksuaalirikoksia ei tarkastella erikseen, koska niihin syyllistyneitä henkilöitä on vain muutama.

Taulukko 47. *Huumausainerikoksiin syyllistyneiden (56) muu rikollisuus*

Rikostyyppi	% huumausainerikollisista	Henkilöitä	Rikoksia
Varkausrikokset	53,6	30	351
Muu rikos	53,6	30	669
Rattijuopumus/huumaantuneena ajo	48,2	27	57
Liikennerikos/-rikkomus	46,4	26	136
Muu omaisuusrikos	37,5	21	163
Luvaton käyttö	35,7	20	121
Väkivaltarikokset	35,7	20	47
Vahingontekorikokset	23,2	13	27
Ryöstö	17,9	10	18

Kuten edellä todettiin, huumausainerikokset ja erilaiset omaisuusrikokset liittyvät tiiviisti yhteen. Ainoa rikostyyppi, johon yksikään huumausainerikoksia tehneistä ei ollut syyllistynyt oli seksuaalirikos. Kuitenkaan väkivaltarikoksiin syyllistyneiden osalta yhteys ei ole niin selvä kuin omaisuusrikosten kohdalla, joihin syyllistyneitä huumausainerikollisista on yli puolet.

Taulukko 48. *Väkivaltarikoksiin ja ryöstöön (42) syyllistyneiden muu rikollisuus*

Rikostyyppi	% väkivaltarikollisista	Henkilöitä	Rikoksia
Muu rikos	57,1	24	152
Huumausainerikokset	50,0	21	72
Varkausrikokset	45,2	19	249
Liikennerikos/-rikkomus	42,9	18	100
Rattijuopumus/huumaantuneena ajo	42,9	18	39
Luvaton käyttö	35,7	15	83
Muu omaisuusrikos	28,6	12	40
Vahingontekorikokset	23,8	10	21
Seksuaalirikokset	2,4	1	4

Rikosten välistä yhteyttä voidaan tutkia vielä laskemalla rikostyyppien väliset korrelaatiot rikosmäärien osalta täydellisistä rikosrekisteriotteista. Tulos on kuitenkin otteiden alhaisen määrän (79) vuoksi vain suuntaa antava.

Huumausainerikokset korreloivat positiivisesti *muiden rikosten* (Pearsonin korrelaatio 0,7), *liikennerikosten* (0,5), *luvattoman käytön* (0,3) ja *varkausrikosten* (0,2) sekä *muiden omaisuusrikosten* (0,2) kanssa. Sen sijaan korrelaatio oli negatiivinen *väkivaltarikosten* (-0,5) ja *vahingontekorikosten* (-0,2) kanssa.

Väkivaltarikokset korreloivat positiivisesti ainoastaan *rattijuopumuksen/huumaantuneena ajon* (0,3) kanssa. Korkein negatiivinen korrelaatio (-0,5) oli *huumausainerikosten* kanssa.

Korrelaatioista voidaan päätellä, että huumausainerikoksiin syyllistyvät tekevät usein liikennerikoksia, syyllistyvät luvattomiin käyttöihin ja muihin rikoksiin. Tämähän sinänsä ei ole mikään yllättävä tulos. Tässä aineistossa negatiivinen korrelaatio väkivaltarikosten ja huumausainerikosten välillä johtunee siitä, että joukossa on suhteellisen paljon henkilöitä, joiden väkivaltarikokset ovat yksittäisiä henkirikoksia tai niiden yrityksiä, jotka ovat monta kertaa jääneet henkilön ainoiksi rikoksiksi. Toisaalta, kuten taulukosta 48 näkyy, puolet väkivaltarikoksiin syyllistyneistä on tehnyt myös huumausainerikoksia.

3. Ulkomaalaiset

Poliisin tietoon tulleista rikoksissa syylliseksi epäillyistä oli vuonna 2002 ulkomaalaisia vajaat 32.000 henkilöä eli 5,6 prosenttia kaikista syylliseksi epäillyistä. Jos rikoksista epäiltyjen osuus lasketaan vain Suomessa *asuvista* ulkomaalaisista, se oli 2,4 prosenttia vuonna 2002. Tämä on

kuitenkin 1,4 kertaa korkeampi luku kuin Suomessa asuvien ulkomaalaisten osuus koko väestöstä, joka oli 1,7 prosenttia vuonna 2002. (Rikollisuustilanne 2002, 172).

Tässä aineistossa ulkomaalaisten osuus on kuitenkin monin verroin suurempi kuin edellä on selostettu. Rikosrekisteriotteen hakeneista rikoksiin syyllistyneistä 13 henkilöä eli 16,5 prosenttia oli joko ulkomaan kansalaisia tai ulkomaalaissyntyisiä. Kaikkien haettujen rikosrekisteriotteiden osalta ei kuitenkaan tiedetä ulkomaalaisten osuutta. Se voi olla suurempi, yhtä suuri tai pienempi kuin ”positiivissa” otteissa näkyvä ulkomaalaisten osuus.

Ulkomaalaisten ja ei-ulkomaalaisten kesken on taulukossa 49 esitetyjä eroja, joskin esitetyt prosenttiluvut ovat aineiston pienuudesta johtuen vain suuntaa antavia.

Taulukko 49. *Ulkomaalaisten ja ei-ulkomaalaisten välisiä eroja*

Ominaisuus/tunnusluku	Ei-ulkomaalaiset	Ulkomaalaiset
Lukumäärä	66	13
Rikosten		
- mediaani	8,0	6,0
- keskiarvo	26,4	13,3
Sukupuoli (%)		
- mies	66,7	92,3
- nainen	33,3	7,7
Ikä (vuosia)		
- mediaani	27,0	31,0
- keskiarvo	30,2	32,1
Rikoksiin syyllistyneet (%)		
- huumerikokset	72,7	61,5
- väkivaltarikokset	48,5	76,9
- ryöstöt	19,5	15,4
- seksuaalirikokset	4,5	–
- varkausrikokset	47,0	30,8
- vahingontekorikokset	21,2	15,4
- muut omaisuusrikokset	30,3	23,1
- liikennerikos/-rikkomus	40,9	30,8
- rattijuopumus/huum.ajo	42,4	30,8
- luvaton käyttö	33,3	15,4
- muut rikokset	48,5	53,8

4. Tuomiot

Luonnollisesti kaikki tämän aineiston henkilöt on tuomittu johonkin rangaistukseen. Tässä on nähtävissä sama tulos kuin rikosten määränkin osalta eli koko rikosrekisteriotteessa on enemmän tuomioita yhtä tuomittua kohti kuin työnantajalle jätetyssä otteessa. Kuitenkin on niin, että yhtä henkilöä kohti lasketut tuomioiden määrät ovat huomattavasti alhaisemmat (5,3) kuin yhtä henkilö kohti lasketut rikokset (24,2). Yhteen tuomioon sisältyi keskimäärin 4,8 rikosta.

Taulukko 50. *Tuomitut rangaistukset⁵*

Tuomio	Luovutettu ote		Koko ote	
	N	%	N	%
Oheissakot ⁶	4	3,1	22	5,4
Ehdollinen vankeus	57	44,5	162	39,6
Ehdoton vankeus	52	40,6	177	43,3
Yhdyskuntapalvelu	15	11,7	48	11,7
Tuomioita yhteensä	128	100	409	100,0
Tuomioita/hlö	1,7		5,3	

Joukko koostuu siis “kovemmissa” rikoksenteijöistä kuin työnantajalle luovutetuista rikosrekisteriotteista voisi päätellä. Koko otteesta näet selviää, että yhdelle henkilölle keskimäärin tuomittujen rangaistusten lukumäärä ylittää yli kolminkertaisesti työnantajalle jätetyn otteen tuomioiden lukumäärän. Luovutetun otteen ja koko otteen rangaistujakautumat eivät eroa tilastollisesti merkitsevästi toisistaan.

Monien henkilöiden rikosura on jatkunut useita vuosia ja monien viimeisin rikosrekisterimerkintä (tämä voi olla merkintä myös vankilasta vapautumisesta) on parilta viime vuodelta. Ensimmäisen ja viimeisimmän merkinnän välinen ero vuosina – siis rikosuran pituus – on keskiarvolta mitattuna 5,4 vuotta, mediaanilla mitattuna 3 vuotta. Pisin rikosura on kestänyt 38 vuotta.

Taulukko 51. *Viimeisimmän rikosrekisterimerkinnän vuosi*

Vuosi	Merkintöjä	%	Kum. %
2003	10	12,7	12,7
2002	31	39,2	51,9
2001	9	11,4	63,3
2000	13	16,5	79,8
1999	8	10,1	89,9
Aikaisemmin	8	10,1	100,0
Yhteensä	79	100,0	

⁵ Syytettyinä olleita henkilöitä oli 77, vaikka otteen hakeneita oli 79. Yksi henkilö jätettiin syyntakeettomana tuomitsematta. Laskelman perusteena oleva tuomittujen henkilöiden lukumäärä on siis 76.

⁶ Sakkotuomioista ainoastaan ehdollisen vankeuteen liitetyt oheissakot näkyvät rikosrekisteriotteessa

Valtaosalla (79,8 %) viimeisin merkintä on kolmen viime vuoden ajalta. Rikosuran pituus on esitetty seuraavassa taulukossa.

Taulukko 52. *Rikosuran kesto*

Kesto vuosina	Henkilöitä	%	Kum. %
Alle 1 v.	16	20,3	20,3
1-3 v.	29	36,8	57,1
4-6 v.	7	8,9	66,0
7-9 v.	12	15,2	81,2
yli 9 v.	15	18,8	100,0
Yhteensä	79	100,0	

Lähes puolella rikollinen ura on kestänyt enemmän kuin kolme vuotta. Rikosuran pituutta voi kuvata myös esittämällä, milloin ensimmäinen rikosrekisterissä esiintyvä teko on tehty. Kuvaus on tehty vuosikymmenittäin alkaen 1960-luvulta.

Taulukko 53. *Ensimmäisen rikoksen tapahtumavuosikymmen*

Tapahtumavuosikymmen	N	%
1960-luku	2	2,5
1970-luku	1	1,3
1980-luku	12	15,2
1990-luku	41	51,9
2000-luku	23	29,1
Yhteensä	79	100,0

Lopuksi rikoksia tehneet jaettiin rikosten lukumäärän mediaanin mukaan kahteen ryhmään: vähemmän rikoksia tehneisiin, joiden rikosten määrä on pienempi kuin 8 (mediaani) ja paljon rikoksia tehneisiin, joiden rikosten lukumäärä on suurempi tai yhtä suuri kuin 8. Nämä ryhmät eroavat toisistaan esim. seuraavien ominaisuuksien tai tunnuslukujen mukaan.

Taulukko 54. *Paljon ja vähän rikoksia tehneiden ominaisuuksia*

Ominaisuus/tunnusluku	Vähän rikoksia tehneet	Paljon rikoksia tehneet
Lukumäärä	39	40
Rikosten -minimimäärä	1	8
- maksimimäärä	7	412
Rikosten - mediaani	3,0	26,0
- keskiarvo	2,8	45,1
Sukupuoli (%) - mies	64,1	77,5
- nainen	35,9	22,6
Ikä (vuosia) - mediaani	25,0	29,5
- keskiarvo	29,5	31,6
Rikoksiin syyllistyneet (%)		
- huumerikokset	56,4	85,0
- väkivaltarikokset	30,8	60,0
- ryöstöt	5,1	32,5
- seksuaalirikokset	5,1	2,5
- varkausrikokset	10,3	77,5
- vahingontekorikokset	5,1	35,0
- muut omaisuusrikokset	2,6	55,0
- liikennerikos/-rikkomus	12,8	65,0
- rattijuopumus/huum.ajo	20,5	60,0
- luvaton käyttö	2,6	57,5
- muut rikokset	23,1	75,0

Paljon rikoksia tehneiden ryhmässä on enemmän miehiä ja joukko on keskimäärin vanhempaa. Rikoksiin syyllistymisessä on suurin ero huumausaine rikosten ja ryöstöjen kohdalla. Kun paljon rikoksia tehneistä esimerkiksi ryöstöihin syyllistyneiden osuus on 32,5 prosenttia, se on vähän rikoksia tehneillä "vain" 5,1 prosenttia. Sama koskee syyllistymistä muihin rikoksiin. Erot ovat luonnollisia: mitä enemmän ikää, sitä pidemmälle rikosura on kehittynyt, sitä useampiin rikostyypeihin ehditään syyllistyä ja sitä vakavampiin rikoksiin ura johtaa.

Taulukko 55. *Paljon ja vähän rikoksia tehneiden hakemat työtehtävät*

Työ tai tehtävä	Vähän rikoksia		Paljon rikoksia	
	N	%	N	%
Laitoskeittiöapulainen, siivooja tms./kunta	6	15,4	4	10,0
Koulunkäyntiavustaja	4	10,3	3	7,5
Työnohjaaja	1	2,6	1	2,5
Nuoriso-ohjaaja/kerho-ohjaaja	9	23,1	11	27,5
Seurakunnan nuorisotyö	–	–	2	5,0

Nuorisotyöntekijä: non-fighting generation	1	2,6	2	5,0
Lastensuojelu ja päihdetyö	–	–	2	5,0
Valokuvauksen opettaja, muu opettaja	2	5,1	2	5,0
Lastentarhanharjoittelija/opettaja/päiväkotiapulainen/leikkipuistoapulainen	9	23,1	4	10,0
Siviilipalveluskeskus	4	10,3	4	10,0
Oppisopimuskoulutus/lähihoitaja	1	2,6	2	5,0
Mielenterveyshoitajan sijainen	–	–	1	2,5
Remonttimies/autonkuljettaja	1	2,6	–	–
Toiminnanjohtaja	–	–	1	2,5
Harjoittelija	1	2,6	1	2,5

Ainoat merkittävät erot työtehtävissä, joita paljon ja vähän rikoksia ovat hakeneet, koskevat lastentarharajoittelijan, päiväkotia pulaisen yms. tehtäviä. Toinen tehtäväryhmä on laitoskeittiöapulainen, siivooja tms. Nämä ovat olleet suosituimpia vähemmän rikoksia tehneiden keskuudessa.

3. YHTEENVETO

Kokoavasti voidaan todeta, että suhtautuminen rikostaustan selvittämislakiin on varsin myönteistä työnantajien keskuudessa. Noin puolet vastaajista arvioi, että lain avulla on onnistuttu estämään epäsovpien henkilöiden pääsy työskentelemään lasten kanssa hyvin tai ainakin melko hyvin. Vain 10 prosenttia työnantajista katsoi, että lailla ei ole ollut minkäänlaista vaikutusta. Avoimella kysymyksellä kysyttäessä lähes kaksi kolmasosa kaikista vastaajista ilmoitti vähintään yhden hyvän puolen lain sisällössä. Useimmiten hyvät puolet olivat yleisluonteisia toteamuksia siitä, että laki on hyvä. Toinen usein esille tuotu seikka oli lain ennaltaehkäisevä vaikutus: moni vastaaja katsoi lain ehkäisevän rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden hakeutumista sellaisiin tehtäviin, joissa työskennellään lasten kanssa.

Lain sisältöä koskevia puutteita ilmaisevat mielipiteet on jaettava kahteen osaan. Varsinaista negatiivista kritiikkiä lain sisällöstä (esim. "laki on turha", lakia ei pitäisi olla") esitti 11,6 prosenttia kaikista vastaajista. "Rakentavaa kritiikkiä" esitti 17,2 % kaikista vastaajista. Näissä tapauksissa oli kyse mielipiteistä, joiden mukaan laki ei nykyisellään takaa täysin lasten turvallisuutta. Kyseisissä vastauksissa viitattiin pääsääntöisesti siihen, että kaikki hakijan turvallisuuden liittyvät seikat eivät välttämättä ilmene rikosrekisteriotteesta ja siihen, että 3 kk:n sääntö edelleen mahdollistaa sen, että rikoksiinkin syyllistynyt voi päästä kosketuksiin lasten kanssa.

Lain soveltamismenettelystä esitettiin selvästi vähemmän mielipiteitä kuin lain sisällöstä ja ero myönteisten ja kielteisten näkemysten suhteellisissa osuuksissa on selvästi pienempi. Hyviä puolia koskevan maininnan teki 23,1 % kaikista työnantajista. Negatiivista palautetta menettelystä antoi 19,1 % vastaajista. Menettelyä koskevat mielipiteet menevät vahvasti ristiin siten, että

suurin osa myönteisistä kannanotoista koski menettelyn helppoutta ja nopeutta, kun taas suurimmassa osassa kielteisistä mielipiteistä aiheena oli menettelyn vaatima työmäärä ja sen hitaus.

Yli puolet vastaajista arvioi, että uudella menettelyllä ei ole ollut minkäänlaista vaikutusta työhönottoprosessin kestoan. Noin 40 prosenttia vastaajista katsoi, että menettely on jonkin verran hidastanut ja vaikeuttanut prosessia.

Työnantajilta kysyttiin myös mielipidettä lain 2§ 3 momentissa olevaan rajauksesta, jonka mukaisesti lakia ei sovelleta, mikäli työtehtävät kestävät yhden vuoden aikana enintään kolme kuukautta. Vastaukset jakautuivat melko tasan myönteisen, neutraalin ja kielteisen asennoitumisen kesken.

Tärkeimpinä lakia koskevana tiedotusmuotoina pidetään joukkotiedotusvälineistä saatua tietoa sekä ministeriöiden suoria tiedotteita. Vastaukset vaihtelevat merkittävästi työnantajatyypin mukaan. Erityisesti tässä yhteydessä nousivat esille työvoimatoimistot, jotka pitivät muita useammin työministeriön eri tiedotusmuotoja tärkeinä tai melko tärkeinä sekä seurakunnat, joissa merkittävin yksittäinen tiedotusmuoto oli kirkkohallituksen antama lain soveltamista koskeva yleiskirje.

Kysyttäessä sitä, mistä kyselyyn vastanneet työnantajat ilmoittavat saaneensa neuvoja rikosrekisteriotteen hankkimiseen ja käyttöön liittyvissä asioissa, vastaukset hajautuvat usean tahon kesken niin, että minkään informaatiolähteen suhteellinen osuus ei nouse kovin suureksi. Useimmin neuvoja ilmoitetaan saadun työministeriöstä (kirjallisesti, puhelimitse ja internet-sivujen kautta) ja kunnasta. Tässäkkin vastaukset vaihtelevat merkittäväällä tavalla työnantajatyypin mukaan. Kuntatyönantajat (koulutoimi ja sosiaalitoimi) painottavat kunnalta (esimies, kunnan lakimies) saatua ohjeistusta, työvoimatoimistojen merkittävin neuvojen antaja on työministeriö ja seurakunnilla kirkkohallitus.

Suurin osa eli noin 64 prosenttia työnantajista on maininnut rikosrekisteriotteen esittämisvelvollisuudesta aina jo työn tai viran hakuilmoituksessa. Noin 30 prosenttia vastaajista on tiedottanut hakuilmoituksen lisäksi asiasta myös muulla tavalla hakumenettelyn yhteydessä. Kokonaisuutena otteiden käsittelyyn liittyviä käytäntöjä voidaan pitää varsin asianmukaisina, myös tietosuojan kannalta.

Tärkeimmäksi tietolähteeksi harkittaessa lasten kanssa työskentelemisen pysyväisluonteisuutta ja olennaisuutta (menettelyyn ryhtymiseen velvoittava peruste) ilmoitettiin viranomaisten julkaisemat työtehtäväluettelot. Koulutoimen antamissa vastauksissa viitattiin yleisimmin kunnan taholta (esimies, organisaatio, kunnan lakimies) annettuun ohjeistukseen. Sosiaalitoimen työnantajat ovat nojautuneet kunnan viranomaisten antaman informaation lisäksi monesti myös työministeriön kautta tulleeseen tietoon. Työvoimatoimistot ovat viitanneet lähes yksinomaan työministeriön antamiin ohjeisiin. Seurakunnat puolestaan ovat saaneet pääasiallisen ohjeistuksensa kirkkohallitukselta, myös tuomiokapituli mainittiin useissa vastauksissa.

Ohjeistusta antaneet muut tahot ovat koulu- ja sosiaalitoimessa olleet ennen kaikkea Kunnallinen työmarkkinalaitos ja Kuntaliitto. Työvoimatoimistot ja seurakunnat eivät juurikaan ilmoittaneet saaneensa ohjeita muilta kuin viranomaistaholta.

Tietyissä yhteyksissä on arveltu, että rikostaustan selvittämislain 2 § 3 momenttia (kieltäytymismahdollisuus työtehtävästä, johon edellytetään rikosrekisteriotteen esittämistä) saatettaisiin käyttää työvoimatoimistoissa ja siviilipalveluksessa tekosyynä, joka mahdollistaisi epämieluisan työtehtävän välttämisen. Työtehtävästä kieltäytyminen po. lainkohdan perusteella on kuitenkin harvinaista. Ainoastaan kolme työnantajaa (7,5 prosenttia kaikista) ilmoitti kieltäytymisiä tapahtuneen toimipaikassaan. Lainkohtaa ei yleensäkään koeta ongelmalliseksi työnantajien keskuudessa.

Kyselylomake

Yleisiä kysymyksiä

I Kuinka monta rikostaustan selvittämismenettelyä toimipaikassanne/ yksikössänne on tehty lain voimaantulon jälkeen? Merkitkää tarkka määrä, mikäli se on tiedossanne. Muussa tapauksessa ympyröikää arvionne mukainen vastausvaihtoehto.

1. Vakituisten työsuhteiden hakumenettelyssä: _____ kpl

tai

a) ei yhtään   b) 1-5   c) 6-10   d) 11-20   e) 21-40   f) yli 40

2. Määräaikaisten työsuhteiden hakumenettelyssä: _____ kpl

tai

a) ei yhtään   b) 1-5   c) 6-10   d) 11-20   e) 21-40   f) yli 40

II 1. Kuinka monessa tapauksessa työnhakijan rikosrekisteriotteessa on ollut merkintä hakijan syylistymisestä rikostaustan selvittämislaisissa mainittuun rikokseen?

_____ kpl

2. Jos mainintoja on ollut, millaisista rikoksista on ollut kyse?

a) väkivaltarikoksia   _____ kpl
b) seksuaalirikoksia   _____ kpl
c) huumausainerikoksia   _____ kpl
d) muita rikoksia   _____ kpl

3. Kuinka monessa tapauksessa työnhakija on hylätty rikosrekisteriotteesta ilmenneiden seikkojen perusteella?

_____ kpl

III Onko toimipaikassanne ennen lain voimaantuloa hylätty työnhakijoita rikostaustatietojen tai -epäilyjen perusteella?

- a) kyllä, kuinka monta kertaa? _____
- b) ei

IV Miten mielestänne lain avulla on onnistuttu estämään "sopimattomien henkilöiden" pääsy työskentelemään lasten kanssa?

- a) on onnistuttu hyvin
- b) jotain myönteisiä vaikutuksia on saavutettu
- c) lailla ei ole ollut minkäänlaista vaikutusta
- d) en osaa esittää arviota

V Miten uusi menettely on vaikuttanut työhönottoprosessin keston?

- a) menettely on selvästi vaikeuttanut ja hidastanut prosessia
- b) menettely on jonkin verran vaikeuttanut ja hidastanut prosessia
- c) ei mitenkään

Menettely rikosrekisteriotteita pyydetessä ja käsiteltäessä

I Miten työnhakijoille on ilmoitettu, että hakuprosessissa edellytetään rikosrekisteriotteen esittämistä?

II Kuka vastaanottaa rekisteriotteet toimipaikassanne?

	Säännöllisesti	Silloin tällöin	Ei koskaan
a) esittelijä	1	2	3
b) muu virkamies	1	2	3
c) lautakunnan puheenjohtaja	1	2	3
d) kirjaamon virkailija	1	2	3
e) muu henkilö	1	2	3

III Osallistuuko toimipaikkanne kirjaamo rikosrekisteriotteiden vastaanottoon ja/tai käsitte-lyyn?

- a) kyllä
- b) ei

IV Milloin rikosrekisteriote palautetaan työnhakijalle?

- a) välittömästi työhönotto- tai virkanimityspäätöksen jälkeen
- b) nimitystä koskevan valitusajan umpeuduttua
- c) menettely vaihtelee

V Onko toimipaikassanne ohjeistettu henkilöstöä siitä, että rikosrekisteriotteita ei saa tallettaa eikä kopioida?

- a) kyllä
- b) ei

VI Ketkä päätöksentekoon osallistuvat henkilöt saavat rikosrekisteriotteen nähtäväkseen työnhakuprosessin aikana?

Rikostaustan selvittämismenettelyyn ryhtyminen

I Rikostaustan selvittämismenettelyyn on ryhdyttävä, jos haettavaan työhön tai virkaan kuuluu **pysyväisluonteisesti ja olennaisesti** työskentelyä lasten kanssa. Mihin harkintaperusteisiin olette nojautuneet harkitessanne, kuuluuko haettavaksi julistettuun virka- tai työsuhteeseen tällaista työskentelyä lasten kanssa?

a) viranomaisten julkaisemiin luetteloihin niistä työtehtävistä, joihin menettelyä on sovellettava (työtehtävänimikkeet) Mikä viranomainen on antanut ko. ohjeistusta?

---

b) muuten kuin viranomaisten kautta tietoonne tullessiin työtehtävänimikkeisiin? Mitä kautta tieto on tullut?

---

c) työsuhteen kestoon

d) muuhun perusteeseen, mihin? _____

II Onko olemassa työtehtäviä tai ammattiryhmiä, joiden suhteen on ollut ongelmallista ratkaista, kuuluuko ko. tehtävä tai ryhmä selvittämismenettelyyn piiriin?

a) kyllä; luetelkaa tehtävät ja/tai ryhmät

---

b) ei

III *Miten olette menetelleet rajanvetotapauksissa?*

IV *Miten suhtaudutte laissa olevaan rajaukseen, jolla enintään 3 kk kestävät tehtävät on rajattu selvittämismenettelyn ulkopuolelle?*

a) rajaus on hyödyllinen, koska sen johdosta lyhytkestoisten työ- ja virkasuhteiden hakumenettely on yksinkertaisempi

b) rajaus ei aiheuta ongelmia

c) rajaus saattaa johtaa siihen, että lapsille vaaralliset henkilöt pääsevät kosketuksiin lasten kanssa

V *Miten ja mistä olette saanut neuvoja rekisteriotteen hankkimiseen ja käyttöön liittyvissä asioissa?*

	Paljon	Jonkin verran	Ei lainkaan
a) työministeriöstä kirjallisesti tai puhelimitse	1	2	3
b) työministeriön nettisivuilta	1	2	3
c) muilta nettisivuilta	1	2	3
d) työvoimatoimistosta	1	2	3
e) kunnasta	1	2	3
f) työmarkkinajärjestöiltä/ammattiliitoilta	1	2	3
g) oikeusrekisterikeskuksesta	1	2	3
h) muualta, mistä?	1	2	3

Lain soveltaminen työvoimatoimistojen ja siviilipalvelukeskuksen toiminnassa

I *Kuinka siviilipalvelukeskus on hoitanut lain edellyttämän tehtävän selvittää palvelusvelvollisen rikostausta ennen tämän määräämistä sellaiseen palveluspaikkaan, jossa työskennellään lasten kanssa?*

a) selvitys on tehty kaikissa tapauksissa eikä tulkintavaikeuksia ole ollut

b) selvitys on tehty, mutta toisinaan on ollut vaikeuksia työn luonteen määrittelyssä

c) selvityksen tekeminen on ollut satunnaista

II *Rikostaustan selvittämislaisissa on annettu oikeus siviilipalveluvolliselle tai työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen osallistuvalla kieltäytyä työtehtävästä, johon ryhtyvältä edellytetään rikosrekisteriotteen esittämistä. Kuinka usein toimipaikassanne on tapahtunut tällaisia kieltäytymisiä?*

_____ kertaa

III *On arveltu, että hakija voisi välttää hänelle epämieluisan työtehtävän vetoamalla edellä mainittuun lainkohtaan. Onko toimipaikassanne havaittu kuvatun tyyppistä lainkohdan väärinkäyttöä?*

a) ongelmia on esiintynyt, kuinka monta kertaa? _____
kuinka suuri osuus tämä on kaikista käsittelemistänne tapauksista? _____%

b) ongelmia ei ole esiintynyt lainkaan

IV *Onko edellä mainittu lainkohta koettu ongelmalliseksi?*

- a) on keskeinen ongelma
- b) ongelma silloin tällöin
- c) ei mikään ongelma

Laista tiedottaminen

Miten laista on tiedotettu ja miten tärkeinä pidätte tiedotuskanavia?

	Tärkeä		Ei lainkaan tärkeä
a) ministeriöiden järjestämissä koulutustilaisuuksissa	1	2	3
b) ministeriöiden suorilla tiedotteilla	1	2	3
c) työministeriön nettisivujen kautta	1	2	3
d) muiden nettisivujen kautta	1	2	3
e) työmarkkinajärjestöiltä/ammattiliitoilta	1	2	3
f) kuultu asiasta kollegoilta	1	2	3
g) lehdistä, televisiosta, radiosta saatu tieto	1	2	3
h) muu tapa, mikä?	1	2	3

Mielipiteet lain sisällöstä ja lain edellyttämästä menettelystä

Luetelkaa lain sisällössä kokemianne

– hyviä puolia:

– puutteita:

II *Luetelkaa lain soveltamismenettelyssä kokemianne*

– hyviä puolia:

– puutteita:

Lomakkeen täyttäjän taustatiedot

I *Viranomaisen/ työnantaja*

- a) kunta, koulutoimi
- b) kunta, sosiaalityö
- c) työvoimatoimisto
- d) seurakunta
- e) siviilipalveluskeskus

II *Lääni*

- a) Etelä-Suomen lääni
- b) Länsi-Suomen lääni
- c) Itä-Suomen lääni
- d) Oulun lääni
- e) Lapin lääni

III *Organisaation sijaintipaikkakunnan koko*

- a) alle 30.000 asukkaan kaupunki tai kunta
- b) 30.000 - 50.000 asukkaan kaupunki
- c) yli 50.000 asukkaan kaupunki

IV *Lomakkeen täyttäneen henkilön sukupuoli*

- a) nainen
- b) mies

V *Lomakkeen täyttäneen henkilön ikä: _____ vuotta*

VI *Lomakkeen täyttäneen henkilön virka-asema: _____*

Kiitokset vastauksistanne!